

Βρυξέλλες, 3 Οκτωβρίου 2022
(OR. en)

13079/22

**Διοργανικός φάκελος:
2022/0303 (COD)**

JUSTCIV 121
JAI 1260
CONSOM 243
COMPET 753
MI 703
FREMP 197
CODEC 1399
TELECOM 389
CYBER 311
DATAPROTECT 266

ΠΡΟΤΑΣΗ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	29 Σεπτεμβρίου 2022
Αποδέκτης:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2022) 496 final
Θέμα:	Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την προσαρμογή των κανόνων περί εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης στην τεχνητή νοημοσύνη (οδηγία περί ευθύνης για την ΤΝ)

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2022) 496 final.

σνημμ.: COM(2022) 496 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 28.9.2022
COM(2022) 496 final

2022/0303 (COD)

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

**για την προσαρμογή των κανόνων περί εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης στην τεχνητή
νοημοσύνη
(οδηγία περί ευθύνης για την TN)**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

{SEC(2022) 344 final} - {SWD(2022) 318 final} - {SWD(2022) 319 final} -
{SWD(2022) 320 final}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

- **Αιτιολόγηση και στόχοι της πρότασης**

Η παρούσα αιτιολογική έκθεση συνοδεύει την πρόταση οδηγίας για την προσαρμογή των κανόνων περί εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης στην τεχνητή νοημοσύνη (TN). Σε αντιπροσωπευτική έρευνα του 2020¹, η ευθύνη κατατάχθηκε μεταξύ των τριών κυριότερων φραγμών στη χρήση της TN από ευρωπαϊκές εταιρείες. Αναφέρθηκε ως το σημαντικότερο εξωτερικό εμπόδιο (43 %) για εταιρείες που σχεδιάζουν την υιοθέτηση της TN αλλά δεν έχουν προβεί ακόμη σε αυτήν.

Στις πολιτικές της κατευθύνσεις, η πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Ursula von der Leyen, παρουσίασε μια συντονισμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση για την TN². Στη Λευκή Βίβλο για την TN, της 19ης Φεβρουαρίου 2020³, η Επιτροπή ανέλαβε τη δέσμευση να προαγάγει την υιοθέτηση της TN και να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που συνδέονται με ορισμένες χρήσεις της μέσω ενίσχυσης της αριστείας και της εμπιστοσύνης. Στην έκθεση σχετικά με την ευθύνη για την TN⁴, που συνοδεύει τη Λευκή Βίβλο, η Επιτροπή προσδιόρισε τις ιδιαίτερες προκλήσεις που θέτει η TN στους υφιστάμενους κανόνες περί ευθύνης. Στα συμπεράσματά του σχετικά με τη διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης, της 9ης Ιουνίου 2020, το Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τη διαβούλευση σχετικά με τις προτάσεις πολιτικής της Λευκής Βίβλου για την TN και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις. Στις 20 Οκτωβρίου 2020 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε νομοθετικό ψήφισμα με δική του πρωτοβουλία σύμφωνα με το άρθρο 225 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), ζητώντας από την Επιτροπή να εκδώσει πρόταση σχετικά με καθεστώς αστικής ευθύνης για την TN βάσει του άρθρου 114 της ΣΛΕΕ⁵.

Οι υφιστάμενοι εθνικοί κανόνες περί ευθύνης, οι οποίοι βασίζονται κυρίως στην υπαιτιότητα, δεν είναι κατάλληλοι για τη διεκπεραίωση αξιώσεων αποζημίωσης λόγω ζημίας που προκαλείται από προϊόντα και υπηρεσίες που βασίζονται στην TN. Στο πλαίσιο των εν λόγω κανόνων, τα θύματα πρέπει να αποδεικνύουν τις παράνομες πράξεις ή παραλείψεις του προσώπου που προκάλεσε τη ζημία. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της TN, συμπεριλαμβανομένων της πολυπλοκότητας, της αυτονομίας και της αδιαφάνειας (το

¹ European enterprise survey on the use of technologies based on AI (Ευρωπαϊκή έρευνα σε επιχειρήσεις με θέμα τη χρήση τεχνολογιών που βασίζονται στην TN), Ipsos 2020, Τελική έκθεση, σ. 58 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f089bbae-f0b0-11ea-991b-01aa75ed71a1>).

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf

³ Λευκή Βίβλος για την τεχνητή νοημοσύνη — Η ευρωπαϊκή προσέγγιση της αριστείας και της εμπιστοσύνης, της 19.2.2020, COM(2020) 65 final.

⁴ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τις επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης, του διαδικτύου των πραγμάτων και της ρομποτικής στην ασφάλεια και την ευθύνη, της 19.2.2020, COM(2020) 64 final.

⁵ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2020, με συστάσεις προς την Επιτροπή όσον αφορά το καθεστώς αστικής ευθύνης για την τεχνητή νοημοσύνη [2020/2014(INL)].

αποκαλούμενο φαινόμενο του «μαύρου κουτιού»), ενδέχεται να καθιστούν δύσκολο ή απαγορευτικά δαπανηρό για τα θύματα να εντοπίσουν το υπεύθυνο πρόσωπο και να αποδείξουν τις απαιτήσεις για επιτυχή αξίωση αποζημίωσης. Ειδικότερα, όταν αξιώνουν αποζημίωση, τα θύματα ενδέχεται να επιβαρυνθούν με ιδιαίτερα υψηλό αρχικό κόστος και να αντιμετωπίσουν πολύ μακρύτερες δικαστικές διαδικασίες σε σύγκριση με υποθέσεις στις οποίες δεν εμπλέκεται η ΤΝ. Ως εκ τούτου, τα θύματα μπορεί να αποτρέπονται από οποιαδήποτε αξίωση αποζημίωσης. Οι εν λόγω προβληματισμοί διατυπώθηκαν επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του της 3ης Μαΐου 2022 σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη στην ψηφιακή εποχή.⁶

Αν ένα θύμα ασκήσει αξίωση αποζημίωσης, τα εθνικά δικαστήρια, αντιμέτωπα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΤΝ, μπορεί να προσαρμόσουν κατά περίπτωση τον τρόπο εφαρμογής των υφιστάμενων κανόνων προκειμένου να καταλήξουν σε δίκαιη απόφαση για το θύμα. Κάτι τέτοιο θα προκαλέσει ανασφάλεια δικαίου. Οι επιχειρήσεις θα δυσκολεύονται να προβλέπουν με ποιον τρόπο θα εφαρμοστούν οι υφιστάμενοι κανόνες περί ευθύνης και, συνεπώς, να εκτιμούν την έκθεσή τους σε ευθύνη και να προστατεύονται από αυτήν. Οι συνέπειες θα είναι πολλαπλάσιες για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο, καθώς η ανασφάλεια θα αφορά διαφορετικές έννομες τάξεις. Θα πληγούν ιδίως μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), οι οποίες δεν μπορούν να βασίζονται σε εσωτερική νομική υπηρεσία ή κεφαλαιακά αποθέματα.

Οι εθνικές στρατηγικές για την ΤΝ δείχνουν ότι διάφορα κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο, ή ακόμη έχουν συγκεκριμένα σχέδια, λήψης νομοθετικών μέτρων περί αστικής ευθύνης για την ΤΝ. Αναμένεται, επομένως, ότι, αν η ΕΕ δεν αναλάβει δράση, τα κράτη μέλη θα προβούν σε προσαρμογή των οικείων εθνικών κανόνων περί ευθύνης στις προκλήσεις που θέτει η ΤΝ. Κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε περαιτέρω κατακερματισμό και αυξημένο κόστος για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο σύνολο της ΕΕ.

Η ανοικτή δημόσια διαβούλευση στην οποία βασίζεται η εκτίμηση επιπτώσεων της παρούσας πρότασης επιβεβαίωσε τα προβλήματα που εξηγούνται ανωτέρω. Σύμφωνα με τη γνώμη των πολιτών, το φαινόμενο του «μαύρου κουτιού» μπορεί να δυσχεράνει την προσπάθεια των θυμάτων να αποδείξουν την υπαιτιότητα και την αιτιώδη συνάφεια, ενώ ενδέχεται να προκληθεί ανασφάλεια ως προς τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής των υφιστάμενων εθνικών κανόνων περί ευθύνης από τα δικαστήρια σε υποθέσεις που αφορούν την ΤΝ. Επιπλέον, ανέδειξε τη δημόσια ανησυχία όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα νομοθετικά μέτρα που λαμβάνουν τα επιμέρους κράτη μέλη για την προσαρμογή των κανόνων περί ευθύνης, και ο συνακόλουθος κατακερματισμός, ενδέχεται να επηρεάσουν το κόστος για τις εταιρείες, ιδίως τις ΜΜΕ, αποτρέποντας την υιοθέτηση της ΤΝ σε επίπεδο Ένωσης.

Ως εκ τούτου, στόχος της παρούσας πρότασης είναι να προωθήσει τη διάθεση αξιόπιστης ΤΝ, ώστε να αξιοποιηθούν στο έπακρο τα οφέλη της για την εσωτερική αγορά. Για να το επιτύχει αυτό, διασφαλίζει ότι τα θύματα ζημίας που προκαλείται από την ΤΝ αποκτούν ισοδύναμη προστασία με τα θύματα ζημίας από προϊόντα εν γένει. Επίσης, περιορίζει την ανασφάλεια δικαίου για επιχειρήσεις που αναπτύσσουν ή χρησιμοποιούν την ΤΝ όσον αφορά την

⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 3ης Μαΐου 2022, σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη στην ψηφιακή εποχή [2020/2266(INI)].

ενδεχόμενη έκθεσή τους σε ευθύνη και αποτρέπει την εμφάνιση κατακερματισμού στην προσαρμογή των εθνικών κανόνων περί αστικής ευθύνης που αφορούν ειδικά την ΤΝ.

- **Συνέπεια με τις ισχύουσες διατάξεις στον τομέα πολιτικής**

Η παρούσα πρόταση αποτελεί μέρος δέσμης μέτρων για τη στήριξη της διάθεσης της ΤΝ στην Ευρώπη, μέσω ενίσχυσης της αριστείας και της εμπιστοσύνης. Η δέσμη αυτή αποτελείται από τρεις συμπληρωματικούς άξονες εργασίας:

- μια πρόταση νομοθετικής πράξης για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης (πράξη για την ΤΝ)⁷.
- μια αναθεώρηση των τομεακών και οριζόντιων κανόνων για την ασφάλεια των προϊόντων.
- κανόνες της ΕΕ για την αντιμετώπιση ζητημάτων ευθύνης που σχετίζονται με τα συστήματα ΤΝ.

Στο πλαίσιο της πρότασης της πράξης για την ΤΝ, η Επιτροπή εισηγήθηκε κανόνες που στοχεύουν στη μείωση των κινδύνων για την ασφάλεια και στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η ασφάλεια και η ευθύνη είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος: εφαρμόζονται σε διαφορετικά χρονικά σημεία και αλληλοενισχύονται. Παρότι οι κανόνες για τη διασφάλιση της ασφάλειας και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων θα μειώσουν τους κινδύνους, δεν εξαλείφουν πλήρως τους εν λόγω κινδύνους⁸. Σε περίπτωση επέλευσης αυτών των κινδύνων, μπορεί να προκληθεί ζημία. Οι κανόνες περί ευθύνης της παρούσας πρότασης θα εφαρμόζονται σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

Οι αποτελεσματικοί κανόνες περί ευθύνης παρέχουν επίσης οικονομικό κίνητρο για συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας και, συνεπώς, συμβάλλουν στην αποτροπή της πρόκλησης ζημίας⁹. Επιπροσθέτως, η παρούσα πρόταση συμβάλλει στην ενίσχυση των απαιτήσεων για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου που επιβάλλονται με την πράξη για την ΤΝ, διότι η μη συμμόρφωση με τις εν λόγω απαιτήσεις συνιστά σημαντικό στοιχείο που ενεργοποιεί την ελάφρυνση του βάρους απόδειξης. Η παρούσα πρόταση συνάδει επίσης με τους γενικούς¹⁰ και τομεακούς προτεινόμενους κανόνες ασφάλειας που εφαρμόζονται σε μηχανολογικά προϊόντα¹¹ και ραδιοεξοπλισμό¹² που βασίζονται στην ΤΝ.

⁷ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (Πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη) [COM(2021) 206 final].

⁸ Η πράξη για την ΤΝ απαγορεύει μόνον έναν μικρό αριθμό περιπτώσεων χρήσης της ΤΝ.

⁹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής [SWD(2021) 84 final], Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη, σ. 88.

¹⁰ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων (COM/2021/346 final).

¹¹ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μηχανολογικά προϊόντα [COM(2021) 202 final].

¹² Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2022/30 της Επιτροπής για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2014/53/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά την εφαρμογή των ουσιαστών απαιτήσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχεία δ), ε) και στ) της εν λόγω οδηγίας (ΕΕ L 7 της 12.1.2022, σ. 6).

Η Επιτροπή υιοθετεί ολιστική προσέγγιση στην πολιτική της για την ευθύνη για την ΤΝ, προτείνοντας προσαρμογές όσον αφορά την ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα στο πλαίσιο της οδηγίας για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων, καθώς και στοχευμένη εναρμόνιση στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης. Οι εν λόγω δύο πρωτοβουλίες πολιτικής συνδέονται στενά και διαμορφώνουν μία δέσμη, καθώς οι αξιώσεις αποζημίωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους αφορούν διαφορετικά είδη ευθύνης. Η οδηγία για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων καλύπτει την αντικειμενική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων, η οποία οδηγεί σε αποζημίωση για ορισμένα είδη ζημίας που επί το πλείστον υφίστανται άτομα. Η παρούσα πρόταση καλύπτει αξιώσεις αποζημίωσης σε εθνικό επίπεδο που βασίζονται κυρίως στην υπαιτιότητα οποιουδήποτε, με στόχο να αποζημιώνεται κάθε είδος ζημίας και κάθε τύπος θύματος. Οι οδηγίες αλληλοσυμπληρώνονται για να διαμορφώσουν ένα συνολικό, αποτελεσματικό σύστημα αστικής ευθύνης.

Από κοινού οι εν λόγω κανόνες θα προάγουν την εμπιστοσύνη στην ΤΝ (και σε άλλες ψηφιακές τεχνολογίες), διασφαλίζοντας ότι τα θύματα αποζημιώνονται αποτελεσματικά σε περίπτωση επέλευσης ζημίας, παρά τις απαιτήσεις πρόληψης που προβλέπει η πράξη για την ΤΝ και άλλους κανόνες ασφάλειας.

- **Συνέπεια με άλλες πολιτικές της Ένωσης**

Η πρόταση συνάδει με τη συνολική ψηφιακή στρατηγική της Ένωσης, καθώς συμβάλλει στην προώθηση της τεχνολογίας στην υπηρεσία των ανθρώπων, η οποία είναι ένας από τους τρεις κύριους πυλώνες του προσανατολισμού και των στόχων πολιτικής που παρουσιάστηκαν στην ανακοίνωση με τίτλο «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης»¹³.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην ΤΝ και στην αύξηση της υιοθέτησής της. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθούν συνέργειες και θα συμπληρωθεί η [πράξη για την κυβερνοανθεκτικότητα]¹⁴, η οποία αποσκοπεί επίσης στην αύξηση της εμπιστοσύνης σε προϊόντα με ψηφιακά στοιχεία μέσω της μείωσης των τρωτών σημείων στον κυβερνοχώρο και στην καλύτερη προστασία των επιχειρηματικών και καταναλωτικών χρηστών.

Η παρούσα πρόταση δεν θίγει τους κανόνες που θέτει η [πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες], οι οποίοι προβλέπουν ολοκληρωμένο και πλήρως εναρμονισμένο πλαίσιο υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας για την αλγοριθμική λήψη αποφάσεων από διαδικτυακές πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων της σχετικά με την απαλλαγή των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών από την ευθύνη.

Επιπλέον, προωθώντας τη διάθεση της ΤΝ, η παρούσα πρόταση συνδέεται με τις πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τα δεδομένα¹⁵. Εξάλλου, ενισχύει τον ρόλο της Ένωσης για συμβολή στη διαμόρφωση παγκόσμιων προδιαγραφών και προτύπων και προώθηση αξιόπιστης ΤΝ που συνάδει με τις αξίες και τα συμφέροντα της Ένωσης.

¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης, COM/2020/67 final.

¹⁴ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις οριζόντιες απαιτήσεις κυβερνοασφάλειας για προϊόντα με ψηφιακά στοιχεία, COM(2022) 454 final.

¹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα, COM/2020/66 final.

Η πρόταση συνδέεται επίσης έμμεσα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία¹⁶. Ειδικότερα, οι ψηφιακές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ, συνιστούν καθοριστικό καταλύτη για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας που θέτει η Πράσινη Συμφωνία σε πολλούς διαφορετικούς τομείς (μεταξύ των οποίων η υγειονομική περίθαλψη, οι μεταφορές, το περιβάλλον και η γεωργία).

- **Βασικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις**

Η οδηγία θα συμβάλει στη διάθεση της ΤΝ. Οι όροι διάθεσης και ανάπτυξης τεχνολογιών ΤΝ στην εσωτερική αγορά μπορούν να βελτιωθούν σημαντικά μέσω αποτροπής του κατακερματισμού και ενίσχυσης της ασφάλειας δικαίου με εναρμονισμένα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ, σε σύγκριση με ενδεχόμενες προσαρμογές των κανόνων περί ευθύνης σε εθνικό επίπεδο. Η οικονομική μελέτη¹⁷ στην οποία βασίζεται η εκτίμηση επιπτώσεων της παρούσας πρότασης κατέληξε στο συμπέρασμα —βάσει συντηρητικής εκτίμησης— ότι τα στοχευμένα εναρμονισμένα μέτρα σχετικά με την αστική ευθύνη για την ΤΝ θα είχαν θετικό αντίκτυπο σε ποσοστό μεταξύ 5 % έως 7 % στην αξία παραγωγής του σχετικού διασυνοριακού εμπορίου σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Η εν λόγω προστιθέμενη αξία θα προέκυπτε κυρίως μέσω της μείωσης του κατακερματισμού και της ενίσχυσης της ασφάλειας δικαίου όσον αφορά την έκθεση των ενδιαφερόμενων μερών στην ευθύνη. Αυτό θα μείωνε το κόστος των ενδιαφερόμενων μερών για νομική πληροφόρηση/εκπροσώπηση, εσωτερική διαχείριση κινδύνων και συμμόρφωση, θα διευκόλυνε τον χρηματοοικονομικό σχεδιασμό καθώς και τις εκτιμήσεις κινδύνου για σκοπούς ασφαλιστικής κάλυψης και θα επέτρεπε στις εταιρείες — ιδίως στις ΜΜΕ— την εξερεύνηση νέων αγορών σε διασυνοριακό επίπεδο. Με βάση τη συνολική αξία της αγοράς ΤΝ της ΕΕ που επηρεάζεται από προβλήματα που σχετίζονται με την ευθύνη και αντιμετωπίζονται με την παρούσα οδηγία, εκτιμάται ότι η οδηγία θα δημιουργήσει πρόσθετη αξία για την αγορά που κυμαίνεται μεταξύ περίπου 500 εκατ. EUR και 1,1 δισ. EUR.

Όσον αφορά τις κοινωνικές συνέπειες, η οδηγία θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας σε τεχνολογίες ΤΝ και την πρόσβαση σε αποτελεσματικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Θα συμβάλει σε ένα αποδοτικό καθεστώς αστικής ευθύνης, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της ΤΝ, στο πλαίσιο του οποίου οι αιτιολογημένες αξιώσεις αποζημίωσης έχουν επιτυχή κατάληξη. Η αύξηση της κοινωνικής εμπιστοσύνης θα ωφελούσε επίσης όλες τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην αξιακή αλυσίδα της ΤΝ, καθώς η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών θα συμβάλει στην ταχύτερη υιοθέτηση της ΤΝ. Λόγω του χαρακτήρα κινήτρου που έχουν οι κανόνες περί ευθύνης, η αποτροπή των κενών ευθύνης θα ωφελούσε επίσης εμμέσως το σύνολο των πολιτών, μέσω αυξημένου επιπέδου προστασίας της υγείας και της ασφάλειας (άρθρο 114 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ) και της εξάλειψης των πηγών κινδύνου για την υγεία (άρθρο 168 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ).

Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές συνέπειες, η οδηγία αναμένεται επίσης να συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων και σκοπών βιώσιμης ανάπτυξης. Η υιοθέτηση εφαρμογών ΤΝ είναι επωφελής για το περιβάλλον. Για παράδειγμα, τα συστήματα ΤΝ χρησιμοποιούνται στη βελτιστοποίηση διεργασιών για τη μείωση των αποβλήτων (π.χ. μέσω περιορισμού της

¹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία [COM(2019) 640 final].

¹⁷ Deloitte, Study to support the Commission's IA on liability for artificial intelligence (Μελέτη προς στήριξη της εκτίμησης επιπτώσεων της Επιτροπής για την ευθύνη για την τεχνητή νοημοσύνη), 2021 (στο εξής: οικονομική μελέτη).

ποσότητας λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που απαιτούνται, μείωσης της κατανάλωσης νερού για ίδιο επίπεδο παραγωγής κ.λπ.). Η οδηγία θα μπορούσε επίσης να έχει θετικό αντίκτυπο στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης διότι η αποτελεσματική νομοθεσία για τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τα θεμελιώδη δικαιώματα θα κατευθύνει το δυναμικό της TN προς όφελος των ατόμων και της κοινωνίας, προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ

• Νομική βάση

Νομική βάση της πρότασης είναι το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει την έκδοση μέτρων που διασφαλίζουν την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Τα προβλήματα που στοχεύει να αντιμετωπίσει η παρούσα πρόταση, ιδίως η ανασφάλεια δικαίου και ο νομικός κατακερματισμός, παρεμποδίζουν την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και, συνεπώς, συνεπάγονται σημαντικά εμπόδια για το διασυνοριακό εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην TN.

Η πρόταση αντιμετωπίζει εμπόδια που απορρέουν από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες επιθυμούν την παραγωγή, διάδοση και λειτουργία, σε διασυνοριακό επίπεδο, προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην TN δεν είναι βέβαιες για το κατά πόσο και με ποιον τρόπο εφαρμόζονται τα υφιστάμενα καθεστώτα περί ευθύνης σε ζημίες που προκαλούνται από την TN. Η εν λόγω αβεβαιότητα αφορά ιδίως τα κράτη μέλη στα οποία οι επιχειρήσεις θα εξάγουν ή θα παρέχουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Σε διασυνοριακό πλαίσιο, το εφαρμοστέο δίκαιο για την εξωσυμβατική ευθύνη που προκύπτει λόγω αδικοπραξίας είναι εξ ορισμού το δίκαιο της χώρας στην οποία επήλθε η ζημία. Για τις εν λόγω επιχειρήσεις, είναι σημαντικό να γνωρίζουν τους σχετικούς κινδύνους αστικής ευθύνης και να μπορούν να προστατεύονται έναντι αυτών.

Επιπλέον, υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις ότι ορισμένα κράτη μέλη εξετάζουν τη μονομερή λήψη νομοθετικών μέτρων για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που θέτει η TN όσον αφορά την ευθύνη. Για παράδειγμα, οι στρατηγικές για την TN που ενέκριναν η Τσεχία¹⁸, η Ιταλία¹⁹, η Μάλτα²⁰, η Πολωνία²¹ και η Πορτογαλία²² αναφέρουν πρωτοβουλίες για την αποσαφήνιση της ευθύνης. Δεδομένων των τεράστιων αποκλίσεων

¹⁸ National Artificial Intelligence Strategy of the Czech Republic (Εθνική Στρατηγική της Τσεχικής Δημοκρατίας για την Τεχνητή Νοημοσύνη), 2019: https://www.mpo.cz/assets/en/guidepost/for-the-media/press-releases/2019/5/NAIS_eng_web.pdf. AI Watch (Παρατηρητήριο για την TN), «National strategies on Artificial Intelligence — A European perspective» (Εθνικές στρατηγικές για την τεχνητή νοημοσύνη — η Ευρωπαϊκή προοπτική), έκδοση 2021 — έκθεση των JRC-ΟΟΣΑ: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/619fd0b5-d3ca-11eb-895a-01aa75ed71a1>, σ. 41.

¹⁹ 2025 Strategia per l'innovazione tecnologica e la digitalizzazione del Paese: <https://assets.innovazione.gov.it/1610546390-midbook2025.pdf>.

²⁰ Deloitte, Study to support the Commission's IA on liability for artificial intelligence (Μελέτη προς στήριξη της εκτίμησης επιπτώσεων της Επιτροπής για την ευθύνη για την τεχνητή νοημοσύνη), 2021, σ. 96.

²¹ Βλ. Polityka Rozwoju Sztucznej. Inteligencji w Polsce na lata 2019 – 2027 (Πολιτική ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης στην Πολωνία για την περίοδο 2019-2027) (www.gov.pl/attachment/0aa51cd5-b934-4bcb-8660-bfecb20ea2a9), 102-3.

²² AI Portugal 2030: https://www.incode2030.gov.pt/sites/default/files/julho_incode_brochura.pdf. AI Watch (Παρατηρητήριο για την TN), ό.π., σ. 113.

μεταξύ των υφιστάμενων κανόνων των κρατών μελών περί αστικής ευθύνης, είναι πιθανόν τα εθνικά μέτρα περί ευθύνης ειδικά για την ΤΝ να ακολουθήσουν τις ισχύουσες διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις και, συνεπώς, να αυξήσουν τον κατακερματισμό.

Κατά συνέπεια, οι προσαρμογές των κανόνων περί ευθύνης που πραγματοποιούνται σε αμιγώς εθνική βάση θα ενίσχυαν τα εμπόδια για τη διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς και θα συνέβαλαν περαιτέρω σε κατακερματισμό.

- **Επικουρικότητα**

Οι στόχοι της παρούσας πρότασης δεν μπορούν να επιτευχθούν ικανοποιητικά σε εθνικό επίπεδο, διότι οι αναδυόμενοι αποκλίνοντες εθνικοί κανόνες θα αύξαναν την ανασφάλεια δικαίου και τον κατακερματισμό, δημιουργώντας εμπόδια στη διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Η ανασφάλεια δικαίου θα έπληττε κυρίως τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο, επιβάλλοντας την ανάγκη για πρόσθετη νομική πληροφόρηση/εκπροσώπηση, κόστος διαχείρισης κινδύνου και διαφυγόντα έσοδα. Ταυτόχρονα, η διαφοροποίηση των εθνικών κανόνων για αξιώσεις αποζημίωσης λόγω ζημίας που προκαλείται από την ΤΝ θα αύξανε το κόστος των συναλλαγών για τις επιχειρήσεις, ιδίως για το διασυνοριακό εμπόριο, με αποτέλεσμα σημαντικούς φραγμούς στην εσωτερική αγορά. Επιπλέον, η ανασφάλεια δικαίου και ο κατακερματισμός πλήττουν δυσανάλογα τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα των επιχειρήσεων και κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο επενδύσεων στις σχετικές αγορές.

Ελλείπει εναρμονισμένων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για τις αποζημιώσεις σε περίπτωση ζημίας που προκαλείται από συστήματα ΤΝ, οι πάροχοι, οι φορείς εκμετάλλευσης και οι χρήστες συστημάτων ΤΝ, αφενός, και οι ζημιωθέντες, αφετέρου, θα ήταν αντιμέτωποι με 27 διαφορετικά καθεστώτα ευθύνης, που συνεπάγονται διαφορετικά επίπεδα προστασίας και στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων από διαφορετικά κράτη μέλη.

Τα εναρμονισμένα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ θα βελτίωναν σημαντικά τις συνθήκες για τη διάθεση και την ανάπτυξη τεχνολογιών ΤΝ στην εσωτερική αγορά, αποτρέποντας τον κατακερματισμό και ενισχύοντας την ασφάλεια δικαίου. Η εν λόγω προστιθέμενη αξία θα προέκυπτε κυρίως μέσω της μείωσης του κατακερματισμού και της ενίσχυσης της ασφάλειας δικαίου όσον αφορά την έκθεση των ενδιαφερόμενων μερών στην ευθύνη. Επιπλέον, μόνο η δράση σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να επιτύχει με συνεπή τρόπο το επιθυμητό αποτέλεσμα για προαγωγή της εμπιστοσύνης των καταναλωτών σε προϊόντα και υπηρεσίες που βασίζονται στην ΤΝ, προλαμβάνοντας τα κενά ευθύνης που συνδέονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΤΝ στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Αυτό θα διασφάλιζε ένα σταθερό (ελάχιστο) επίπεδο προστασίας όλων των θυμάτων (ατόμων και εταιρειών) και σταθερά κίνητρα για την αποτροπή πρόκλησης ζημίας και την εξασφάλιση λογοδοσίας.

- **Αναλογικότητα**

Η πρόταση βασίζεται σε προσέγγιση βάσει σταδίων. Κατά το πρώτο στάδιο, οι στόχοι επιτυγχάνονται στο πλαίσιο μιας ελάχιστης επεμβατικής προσέγγισης· το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει επανεκτίμηση της ανάγκης για αυστηρότερα ή πιο εκτεταμένα μέτρα.

Το πρώτο στάδιο περιορίζεται σε μέτρα που αφορούν το βάρος της απόδειξης, με στόχο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν και αφορούν ειδικά την ΤΝ. Βασίζεται

στις ουσιαστικές προϋποθέσεις ευθύνης που επί του παρόντος υφίστανται στους εθνικούς κανόνες, όπως η αιτιώδης συνάφεια ή η υπαιτιότητα, αλλά εστιάζει σε στοχευμένα μέτρα που αφορούν αποδεικτικά στοιχεία, διασφαλίζοντας ότι τα θύματα διαθέτουν το ίδιο επίπεδο προστασίας με εκείνο που διαθέτουν σε υποθέσεις που δεν αφορούν συστήματα ΤΝ. Επιπλέον, μεταξύ των διαφόρων εργαλείων που διατίθενται σε επίπεδο εθνικού δικαίου για την ελάφρυνση του βάρους απόδειξης²³, η παρούσα πρόταση έχει επιλέξει τη χρήση μαχητών τεκμηρίων ως το λιγότερο παρεμβατικό εργαλείο. Τα εν λόγω τεκμήρια είναι συνήθη στα εθνικά συστήματα ευθύνης και επιτυγχάνουν εξισορρόπηση των συμφερόντων εναγόντων και εναγομένων. Ταυτόχρονα, είναι σχεδιασμένα ώστε να παρέχουν κίνητρα συμμόρφωσης με τα υφιστάμενα καθήκοντα επιμέλειας που ορίζονται σε ενωσιακό ή εθνικό επίπεδο. Η πρόταση δεν συνεπάγεται αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, ώστε να αποφευχθεί η έκθεση παρόχων, φορέων εκμετάλλευσης και χρηστών συστημάτων ΤΝ σε υψηλότερους κινδύνους αστικής ευθύνης, η οποία θα μπορούσε να παρεμποδίσει την καινοτομία και την υιοθέτηση προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ.

Το δεύτερο στάδιο της πρότασης διασφαλίζει ότι, κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων του πρώτου σταδίου όσον αφορά την προστασία του θύματος και την υιοθέτηση της ΤΝ, θα ληφθούν υπόψη οι μελλοντικές τεχνολογικές, κανονιστικές και νομολογιακές εξελίξεις, ώστε να επανεκτιμηθεί η ανάγκη εναρμόνισης άλλων στοιχείων των αξιώσεων αποζημίωσης ή άλλων εργαλείων που σχετίζονται με τις αξιώσεις αποζημίωσης, μεταξύ άλλων όσον αφορά περιπτώσεις στις οποίες η αντικειμενική ευθύνη θα ήταν καταλληλότερη, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στο πλαίσιο αυτής εκτίμησης είναι επίσης πιθανόν να εξεταστεί κατά πόσον η εν λόγω εναρμόνιση θα πρέπει να συνδυαστεί με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη προκειμένου να εξασφαλιστεί αποτελεσματικότητα.

- **Επιλογή της νομικής πράξης**

Η οδηγία είναι η καταλληλότερη νομική πράξη για την παρούσα πρόταση, καθώς παρέχει το επιθυμητό αποτέλεσμα εναρμόνισης και ασφάλεια δικαίου, ενώ, παράλληλα, προσφέρει την ευελιξία που επιτρέπει στα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τα εναρμονισμένα μέτρα στα οικεία εθνικά καθεστώτα περί ευθύνης χωρίς να προκληθούν τριβές.

Μια νομική πράξη υποχρεωτικού χαρακτήρα θα απέτρεπε τα κενά προστασίας που απορρέουν από τη μερική εφαρμογή ή τη μη εφαρμογή. Παρότι μια μη δεσμευτική νομική πράξη θα ήταν λιγότερη παρεμβατική, μάλλον δεν θα αντιμετώπιζε τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν με αποτελεσματικό τρόπο. Ο βαθμός εφαρμογής των μη δεσμευτικών νομικών πράξεων είναι δύσκολο να προβλεφθεί και δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι η αποτρεπτική λειτουργία μιας σύστασης θα ήταν επαρκώς ισχυρή ώστε να οδηγήσει σε συνεκτική προσαρμογή των εθνικών δικαίων.

Η λειτουργία αυτή είναι ακόμη λιγότερη πιθανή για μέτρα που αφορούν το ιδιωτικό δίκαιο, μέρος του οποίου αποτελούν οι κανόνες εξωσυμβατικής ευθύνης. Ο τομέας αυτός χαρακτηρίζεται από μακρόχρονες νομικές παραδόσεις, που καθιστούν τα κράτη μέλη απρόθυμα να ακολουθήσουν μια συντονισμένη μεταρρύθμιση, εκτός και αν έχουν ως κίνητρο μια σαφή προοπτική οφελών στην εσωτερική αγορά στο πλαίσιο δεσμευτικής νομικής πράξης της ΕΕ ή την ανάγκη να προσαρμοστούν στις νέες τεχνολογίες της ψηφιακής οικονομίας.

²³ Κυρίως η αντικειμενική ευθύνη, η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης ή η ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης με τη μορφή αμάχητων ή μαχητών τεκμηρίων.

Οι υπάρχουσες σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των πλαισίων ευθύνης των κρατών μελών συνιστούν πρόσθετο λόγο που αιτιολογεί γιατί μια σύσταση είναι απίθανο να εφαρμοστεί με συνεπή τρόπο.

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

• Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Για να διασφαλιστεί ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου πολιτικής της παρούσας πρότασης, εφαρμόστηκε στρατηγική εκτεταμένης διαβούλευσης. Η στρατηγική διαβούλευσης βασίστηκε, αφενός, σε δημόσιες και, αφετέρου, σε διάφορες στοχευμένες διαβουλεύσεις (διαδικτυακά σεμινάρια, διμερείς συζητήσεις με εταιρείες και διάφορους οργανισμούς).

Μετά τις αρχικές ερωτήσεις σχετικά με την ευθύνη που περιλαμβάνονταν στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη Λευκή Βίβλο για την ΤΝ και την έκθεση της Επιτροπής για την ασφάλεια και την ευθύνη, πραγματοποιήθηκε ειδική διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση από τις 18 Οκτωβρίου 2021 έως τις 10 Ιανουαρίου 2022, προκειμένου να συγκεντρωθούν απόψεις από ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ των οποίων καταναλωτές, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ενώσεις του κλάδου, επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, και δημόσιες αρχές. Η Επιτροπή, έπειτα από την ανάλυση όλων των απαντήσεων που έλαβε, δημοσίευσε τα περιληπτικά αποτελέσματα και τις επιμέρους απαντήσεις στον ιστότοπό της²⁴.

Συνολικά, ελήφθησαν 233 απαντήσεις από συμμετέχοντες από 21 κράτη μέλη, καθώς και από τρίτες χώρες. Σε γενικές γραμμές, η πλειονότητα των ενδιαφερόμενων μερών επιβεβαίωσε τα προβλήματα που θέτουν το βάρος της απόδειξης, η ανασφάλεια δικαίου και ο κατακερματισμός και υποστήριξε την ανάληψη δράσης σε επίπεδο ΕΕ.

Πολίτες, οργανώσεις καταναλωτών και πανεπιστημιακά ιδρύματα στην ΕΕ επιβεβαίωσαν, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, την ανάγκη δράσης σε επίπεδο ΕΕ ώστε να μετριαστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα θύματα λόγω του βάρους της απόδειξης. Οι επιχειρήσεις, παρότι αναγνώρισαν τις αρνητικές συνέπειες της ανασφάλειας όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων περί ευθύνης, ήταν πιο επιφυλακτικές και ζήτησαν τη λήψη στοχευμένων μέτρων για να αποφευχθεί ο περιορισμός της καινοτομίας.

Παρόμοια ήταν η εικόνα όσον αφορά τις επιλογές πολιτικής. Οι πολίτες, οι οργανώσεις καταναλωτών και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα στην ΕΕ υποστήριξαν σθεναρά τη λήψη μέτρων σχετικά με το βάρος της απόδειξης και την εναρμόνιση της μη πταισματικής ευθύνης (αναφερόμενης ως «αντικειμενικής ευθύνης») σε συνδυασμό με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη. Οι επιχειρήσεις εμφανίστηκαν πιο διχασμένες ως προς τις επιλογές πολιτικής, διαφοροποιούμενες, εν μέρει, αναλόγως του μεγέθους τους. Η αντικειμενική ευθύνη θεωρήθηκε δυσανάλογη από την πλειονότητα των επιχειρήσεων που απάντησαν. Η

²⁴ Διατίθενται στη διεύθυνση <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12979-Civil-liability-adapting-liability-rules-to-the-digital-age-and-artificial-intelligence/public-consultation_el>

εναρμόνιση όσον αφορά την ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης έλαβε μεγαλύτερη στήριξη, ιδίως μεταξύ των ΜΜΕ. Εντούτοις, οι επιχειρήσεις προειδοποίησαν ότι δεν θα πρέπει να μετατοπιστεί πλήρως το βάρος της απόδειξης.

Ός εκ τούτου, η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής διαμορφώθηκε και βελτιώθηκε με βάση τις παρατηρήσεις που ελήφθησαν από τα ενδιαφερόμενα μέρη καθ' όλη τη διαδικασία της εκτίμησης επιπτώσεων, προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των αναγκών που εκφράστηκαν και των ανησυχιών που διατυπώθηκαν από όλες τις ομάδες ενδιαφερόμενων μερών.

• Συλλογή και χρήση εμπειρογνομώσις

Η πρόταση βασίζεται σε 4ετή ανάλυση και στενή συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ των οποίων πανεπιστημιακοί, επιχειρήσεις, ενώσεις καταναλωτών, κράτη μέλη και πολίτες. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες ξεκίνησαν το 2018 με τη σύσταση της ομάδας εμπειρογνομώσις για την ευθύνη και τις νέες τεχνολογίες (σύνθεση για τις νέες τεχνολογίες). Η ομάδα εμπειρογνομώσις εκπόνησε έκθεση τον Νοέμβριο του 2019²⁵, στην οποία εκτίμησε τις προκλήσεις που θέτουν ορισμένα χαρακτηριστικά της ΤΝ στους εθνικούς κανόνες περί αστικής ευθύνης.

Η συνεισφορά της έκθεσης της ομάδας εμπειρογνομώσις συμπληρώθηκε από τρεις επιπλέον εξωτερικές μελέτες:

- μια μελέτη συγκριτικού δικαίου, η οποία βασίστηκε σε συγκριτική νομική ανάλυση των ευρωπαϊκών δικαίων περί αδικοπραξιών με έμφαση σε βασικά θέματα που σχετίζονται με την ΤΝ²⁶.
- μια μελέτη συμπεριφορικών οικονομικών σχετικά με τις επιπτώσεις των στοχευμένων προσαρμογών του καθεστώτος ευθύνης στη λήψη αποφάσεων από τους καταναλωτές, ιδίως στην εμπιστοσύνη και την προθυμία τους να υιοθετήσουν προϊόντα και υπηρεσίες που βασίζονται στην ΤΝ²⁷.
- μια οικονομική μελέτη²⁸ που κάλυψε σειρά θεμάτων: τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα θύματα εφαρμογών ΤΝ σε σύγκριση με θύματα που χρησιμοποιούν συσκευές μη ΤΝ στην προσπάθειά τους να αποζημιωθούν για τη ζημία που υπέστησαν· κατά πόσο και σε ποιον βαθμό οι επιχειρήσεις

²⁵ Liability for artificial intelligence and other emerging digital technologies (Ευθύνη για την τεχνητή νοημοσύνη και άλλες αναδυόμενες ψηφιακές τεχνολογίες), Νοέμβριος 2019, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1c5e30be-1197-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en>

²⁶ Karner/Koch/Geistfeld, Comparative Law Study on Civil Liability for Artificial Intelligence (Μελέτη συγκριτικού δικαίου για την αστική ευθύνη για την τεχνητή νοημοσύνη), 2021, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8a32ccc3-0f83-11ec-9151-01aa75ed71a1/language-en>.

²⁷ Kantar, Behavioural Study on the link between challenges of Artificial Intelligence for Member States' civil liability rules and consumer attitudes towards AI-enabled products and services (Συμπεριφορική μελέτη για τον σύνδεσμο μεταξύ των προκλήσεων της τεχνητής νοημοσύνης για τους κανόνες αστικής ευθύνης των κρατών μελών και της στάσης των καταναλωτών προς προϊόντα και υπηρεσίες που βασίζονται στην ΤΝ), τελική έκθεση 2021.

²⁸ Deloitte, Study to support the Commission's Impact Assessment on liability for artificial intelligence (Μελέτη προς στήριξη της εκτίμησης επιπτώσεων της Επιτροπής για την ευθύνη για την τεχνητή νοημοσύνη), 2021.

αντιμετωπίζουν ανασφάλεια σχετικά με την εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων περί ευθύνης σε δραστηριότητές τους που περιλαμβάνουν την ΤΝ και κατά πόσον ο αντίκτυπος της ανασφάλειας δικαίου μπορεί να εμποδίσει τις επενδύσεις σε ΤΝ· κατά πόσον ο περαιτέρω κατακερματισμός των εθνικών δικαίων περί ευθύνης θα μπορούσε να μειώσει την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς για εφαρμογές και υπηρεσίες ΤΝ, και κατά πόσο και σε ποιον βαθμό η εναρμόνιση ορισμένων πτυχών της εθνικής αστικής ευθύνης μέσω νομοθεσίας της ΕΕ θα περιόριζε τα εν λόγω προβλήματα και θα διευκόλυνε συνολικά την υιοθέτηση της τεχνολογίας ΤΝ από τις εταιρείες στην ΕΕ.

• **Εκτίμηση επιπτώσεων**

Σύμφωνα με την πολιτική της για τη «βελτίωση της νομοθεσίας», η Επιτροπή διενήργησε εκτίμηση επιπτώσεων για την παρούσα πρόταση, η οποία εξετάστηκε από την επιτροπή ρυθμιστικού ελέγχου της Επιτροπής. Η συνεδρίαση της επιτροπής ρυθμιστικού ελέγχου στις 6 Απριλίου 2022 κατέληξε σε θετική γνώμη με παρατηρήσεις.

Πραγματοποιήθηκε εκτίμηση τριών επιλογών πολιτικής:

Επιλογή πολιτικής 1: τρία μέτρα για την ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης θυμάτων που προσπαθούν να αποδείξουν την αξίωση αποζημίωσής τους.

Επιλογή πολιτικής 2: τα μέτρα της επιλογής 1 και εναρμόνιση των κανόνων περί αντικειμενικής ευθύνης για περιπτώσεις χρήσης ΤΝ με συγκεκριμένο προφίλ κινδύνου, σε συνδυασμό με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη.

Επιλογή πολιτικής 3: προσέγγιση βάσει σταδίων, η οποία συνίσταται σε:

- ένα πρώτο στάδιο: τα μέτρα της επιλογής 1·
- ένα δεύτερο στάδιο: μηχανισμό επανεξέτασης για να επανεκτιμηθεί, ιδίως, η ανάγκη εναρμόνισης της αντικειμενικής ευθύνης για περιπτώσεις χρήσης ΤΝ με συγκεκριμένο προφίλ κινδύνου (ενδεχομένως σε συνδυασμό με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη).

Πραγματοποιήθηκε σύγκριση των επιλογών πολιτικής με βάση ανάλυση πολλαπλών κριτηρίων, στην οποία λήφθηκαν υπόψη η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα, η συνοχή και η αναλογικότητά τους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης πολλαπλών κριτηρίων και της ανάλυσης ευαισθησίας, η επιλογή πολιτικής 3, δηλαδή ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης για αξιώσεις σχετικές με την ΤΝ και στοχευμένη επανεξέταση όσον αφορά την αντικειμενική ευθύνη, σε συνδυασμό, ενδεχομένως, με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη, καταλαμβάνει την πρώτη θέση και, ως εκ τούτου, είναι η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής για την παρούσα πρόταση.

Η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής θα μπορούσε να διασφαλίσει ότι τα θύματα προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ (φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις και άλλες τυχόν δημόσιες ή ιδιωτικές οντότητες) δεν προστατεύονται λιγότερο από τα θύματα παραδοσιακών τεχνολογιών. Θα ενίσχυε το επίπεδο εμπιστοσύνης στην ΤΝ και θα προωθούσε την υιοθέτησή της.

Επιπλέον, θα περιορίζε την ανασφάλεια δικαίου και θα απέτρεπε τον κατακερματισμό, βοηθώντας, ως εκ τούτου, τις εταιρείες, και κυρίως τις ΜΜΕ, που επιθυμούν να αξιοποιήσουν το πλήρες δυναμικό της ενιαίας αγοράς της ΕΕ μέσω της διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ σε διασυνοριακό επίπεδο. Η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής δημιουργεί επίσης καλύτερες συνθήκες για την παροχή κάλυψης σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την ΤΝ από τις ασφαλιστικές εταιρείες, η οποία είναι καθοριστικής σημασίας για επιχειρήσεις, ιδίως ΜΜΕ, στην προσπάθεια να διαχειριστούν τους κινδύνους τους. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής θα μπορούσε να δημιουργήσει πρόσθετη αξία για την αγορά ΤΝ στην ΕΕ των 27, μεταξύ περίπου 500 εκατ. EUR και 1,1 δισ. EUR το 2025.

- **Θεμελιώδη δικαιώματα**

Μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες των κανόνων περί αστικής ευθύνης είναι να διασφαλίζουν ότι τα θύματα ζημίας μπορούν να αξιώνουν αποζημίωση. Μέσω της εγγύησης για αποτελεσματική αποζημίωση, οι εν λόγω κανόνες συμβάλλουν στην προστασία του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου (άρθρο 47 του χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, στο εξής: Χάρτης), ενώ παράλληλα παρέχουν κίνητρο σε δυνητικά υπεύθυνα πρόσωπα να αποτρέπουν την πρόκληση ζημίας ώστε να αποφεύγουν την ευθύνη.

Με την παρούσα πρόταση, η Επιτροπή αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι τα θύματα ζημίας που προκαλείται από την ΤΝ διαθέτουν ίσο επίπεδο προστασίας στο πλαίσιο των κανόνων περί αστικής ευθύνης με τα θύματα ζημίας προκληθείσας χωρίς την εμπλοκή της ΤΝ. Η πρόταση θα καταστήσει δυνατή την αποτελεσματική ιδιωτική επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και θα διαφυλάξει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε περίπτωση επέλευσης των κινδύνων που αφορούν ειδικά την ΤΝ. Ειδικότερα, η πρόταση θα συμβάλει στην προστασία ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2 του Χάρτη), το δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητα (άρθρο 3) και το δικαίωμα ιδιοκτησίας (άρθρο 17). Επιπλέον, αναλόγως του συστήματος και των παραδόσεων αστικού δικαίου του εκάστοτε κράτους μέλους, τα θύματα θα μπορούν να αξιώνουν αποζημίωση για βλάβη άλλων έννομων συμφερόντων, όπως οι παραβιάσεις της προσωπικής αξιοπρέπειας (άρθρα 1 και 4 του Χάρτη), ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7), το δικαίωμα της ισότητας έναντι του νόμου (άρθρο 20) και η απαγόρευση διακρίσεων (άρθρο 21).

Επιπροσθέτως, η παρούσα πρόταση συμπληρώνει άλλους άξονες της πολιτικής της Επιτροπής για την ΤΝ, που βασίζονται σε προληπτικές κανονιστικές και εποπτικές απαιτήσεις και αποσκοπούν ευθέως στην αποτροπή παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων (όπως οι διακρίσεις). Πρόκειται για την πράξη για την ΤΝ, τον γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων, την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες και τη νομοθεσία της ΕΕ για την απαγόρευση των διακρίσεων και την ίση μεταχείριση. Ταυτόχρονα, η παρούσα πρόταση δεν δημιουργεί ούτε εναρμονίζει τα καθήκοντα επιμέλειας ή την ευθύνη διαφόρων οντοτήτων των οποίων η δραστηριότητα ρυθμίζεται στο πλαίσιο των εν λόγω νομικών πράξεων και, συνεπώς, δεν παράγει νέες αξιώσεις αποζημίωσης ούτε θίγει τις απαλλαγές από την ευθύνη στο πλαίσιο των εν λόγω άλλων νομικών πράξεων. Η παρούσα πρόταση θεσπίζει απλώς ελαφρύνσεις από το βάρος της απόδειξης για τα θύματα ζημίας που προκλήθηκε από συστήματα ΤΝ στο πλαίσιο αξιώσεων που μπορεί να θεμελιώνονται στο εθνικό δίκαιο ή στους εν λόγω άλλους νόμους της ΕΕ. Η παρούσα πρόταση, συμπληρώνοντας τους εν λόγω άλλους άξονες, προστατεύει το δικαίωμα των θυμάτων σε αποζημίωση στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης για παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η παρούσα πρόταση δεν θα έχει επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- **Σχέδια εφαρμογής και παρακολούθηση, αξιολόγηση, πρόγραμμα παρακολούθησης και στοχευμένη επανεξέταση**

Η παρούσα πρόταση προωθεί μια προσέγγιση βάσει σταδίων. Για να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα επαρκών αποδεικτικών στοιχείων για την στοχευμένη επανεξέταση κατά το δεύτερο στάδιο, η Επιτροπή θα καταρτίσει σχέδιο παρακολούθησης, το οποίο θα περιγράφει λεπτομερώς τον τρόπο και τη συχνότητα συλλογής δεδομένων και άλλων απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων.

Ο μηχανισμός παρακολούθησης θα μπορούσε να καλύπτει τα ακόλουθα είδη δεδομένων και αποδεικτικών στοιχείων:

- ανταλλαγή εκθέσεων και πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή του μέτρου ελάφρυνσης του βάρους της απόδειξης στο πλαίσιο εθνικών δικαστικών διαδικασιών ή εξώδικων διαδικασιών συμβιβασμού·
- πληροφορίες που συλλέγει η Επιτροπή ή οι αρχές εποπτείας της αγοράς σύμφωνα με την πράξη για την ΤΝ (ιδίως το άρθρο 62) ή άλλες συναφείς νομικές πράξεις·
- πληροφορίες και αναλύσεις για τη στήριξη αξιολόγησης της πράξης για την ΤΝ και των εκθέσεων που πρόκειται να καταρτίσει η Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της εν λόγω πράξης·
- πληροφορίες και αναλύσεις για τη στήριξη της εκτίμησης σχετικών μελλοντικών μέτρων πολιτικής στο πλαίσιο της νομοθεσίας «παλαιάς προσέγγισης» για την ασφάλεια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα προϊόντα που κυκλοφορούν στην ενωσιακή αγορά πληρούν υψηλές προδιαγραφές για την υγεία, την ασφάλεια και το περιβάλλον·
- πληροφορίες και αναλύσεις για τη στήριξη της έκθεσης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την ασφάλιση αυτοκινήτων επί των τεχνολογικών εξελίξεων (ιδίως των αυτόνομων και ημιαυτόνομων οχημάτων) δυνάμει του άρθρου 28γ παράγραφος 2 στοιχείο α).

- **Αναλυτική επεξήγηση των επιμέρους διατάξεων της πρότασης**

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΛΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (ΑΡΘΡΟ 1)

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς μέσω θέσπισης ενιαίων απαιτήσεων που αφορούν ορισμένες πτυχές της εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης για ζημία που προκλήθηκε με την εμπλοκή συστημάτων ΤΝ. Αποτελεί συνέχεια του ψηφίσματος 2020/2014(INL) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και προσαρμόζει το ιδιωτικό δίκαιο στις ανάγκες της μετάβασης στην ψηφιακή οικονομία.

Η επιλογή των κατάλληλων νομικών εργαλείων είναι περιορισμένη, δεδομένης της φύσης του ζητήματος του βάρους της απόδειξης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ΤΝ που δημιουργούν προβλήματα στους υφιστάμενους κανόνες περί ευθύνης. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα οδηγία ελαφρύνει το βάρος της απόδειξης με ιδιαίτερα στοχευμένο και αναλογικό τρόπο, μέσω της χρήσης της αποκάλυψης και των μαχητών τεκμηρίων. Θεσπίζει δυνατότητα για όσους ζητούν αποζημίωση λόγω ζημίας να αποκτούν πληροφορίες σχετικά με συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου που υπάγονται σε καταγραφή/τεκμηρίωση σύμφωνα με την πράξη για την ΤΝ. Πέραν τούτου, τα μαχητά τεκμήρια θα καθιστούν, για όσους ζητούν αποζημίωση για ζημία που προκλήθηκε από συστήματα ΤΝ, πιο εύλογο το βάρος της απόδειξης και θα τους παρέχουν ευκαιρία επιτυχούς κατάληξης των αιτιολογημένων αξιώσεων αποζημίωσης.

Τα εν λόγω εργαλεία δεν είναι νέα· μπορούν να εντοπιστούν στα εθνικά νομοθετικά συστήματα. Ωστόσο, τα εν λόγω εθνικά εργαλεία αποτελούν χρήσιμα σημεία αναφοράς ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των ζητημάτων που θέτει η ΤΝ στους υφιστάμενους κανόνες περί ευθύνης με τρόπο που παρεμβαίνει κατά το δυνατόν λιγότερο στα διάφορα εθνικά νομικά καθεστώτα.

Εξάλλου, στην ερώτηση σχετικά με πιο εκτεταμένες αλλαγές, όπως η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης ή το αμάχητο τεκμήριο, οι απαντήσεις των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της διαβούλευσης ήταν αρνητικές. Τα στοχευμένα μέτρα για την ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης με τη μορφή μαχητών τεκμηρίων επιλέχθηκαν ως ρεαλιστικοί και κατάλληλοι τρόποι αρωγής των θυμάτων, με τον κατά το δυνατόν στοχευμένο και αναλογικό τρόπο, ώστε να ανταποκρίνονται στο βάρος της απόδειξης που φέρουν.

Το άρθρο 1 αναφέρει το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας: εφαρμόζεται σε εξωσυμβατικές αστικές αξιώσεις αποζημίωσης για ζημίες που προκλήθηκαν από συστήματα ΤΝ, όταν οι εν λόγω αξιώσεις ασκούνται στο πλαίσιο καθεστώτων υποκειμενικής (πταισματικής) ευθύνης. Πρόκειται, ειδικότερα, για καθεστώτα που προβλέπουν διά νόμου ευθύνη καταβολής αποζημίωσης λόγω ζημίας που προκλήθηκε από πρόθεση ή από αμελή πράξη ή παράλειψη. Τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία μπορούν να προσαρμοστούν χωρίς να προκληθούν τριβές στα υφιστάμενα συστήματα αστικής ευθύνης, διότι αποτυπώνουν μια προσέγγιση η οποία δεν θίγει τον ορισμό θεμελιωδών εννοιών όπως η «υπαιτιότητα» ή η «ζημία», δεδομένου ότι η σημασία των εν λόγω εννοιών διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, η παρούσα οδηγία, πέραν των τεκμηρίων που θεσπίζει, δεν θίγει ενωσιακούς ή εθνικούς κανόνες που καθορίζουν, για παράδειγμα, ποιος διάδικος φέρει το βάρος της απόδειξης, ποιος βαθμός βεβαιότητας απαιτείται όσον αφορά το μέτρο απόδειξης ή με ποιον τρόπο ορίζεται η υπαιτιότητα.

Επιπλέον, η παρούσα οδηγία δεν θίγει τους υφιστάμενους κανόνες που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις της ευθύνης στον τομέα των μεταφορών και τους προβλεπόμενους στην πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες.

Παρότι η οδηγία δεν εφαρμόζεται όσον αφορά την ποινική ευθύνη, μπορεί να είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση ευθύνης του Δημοσίου. Οι δημόσιες αρχές διέπονται επίσης από τις διατάξεις της πράξης για την ΤΝ ως υποκείμενες στις υποχρεώσεις που αυτή ορίζει.

Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται αναδρομικά, αλλά μόνο σε αξιώσεις αποζημίωσης για ζημίες που προκλήθηκαν μετά την ημερομηνία μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο.

Η πρόταση για την παρούσα οδηγία εκδόθηκε σε συνδυασμό με την πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων, στο πλαίσιο δέσμης που στοχεύει στην προσαρμογή των κανόνων περί ευθύνης στην ψηφιακή εποχή και

στην ΤΝ, ώστε να εξασφαλιστεί η αναγκαία ευθυγράμμιση μεταξύ των εν λόγω δύο συμπληρωματικών νομικών πράξεων.

2. ΟΡΙΣΜΟΙ (ΑΡΘΡΟ 2)

Οι ορισμοί του άρθρου 2 συνάδουν με αυτούς της πράξης για την ΤΝ ώστε να διασφαλιστεί συνοχή.

Το άρθρο 2 παράγραφος 6 στοιχείο β) προβλέπει ότι αξιώσεις αποζημίωσης μπορούν να ασκηθούν όχι μόνον από τον ζημιωθέντα αλλά και από πρόσωπα που διαδέχθηκαν ή υποκατέστησαν τον ζημιωθέντα στα δικαιώματά του. Η υποκατάσταση συνιστά παραδοχή εκ μέρους τρίτου (όπως ασφαλιστικής εταιρείας) του νόμιμου δικαιώματος άλλου μέρους να εισπράξει χρέος ή αποζημίωση. Ως εκ τούτου, το πρόσωπο δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματα άλλου προσώπου προς ίδιον όφελος. Η υποκατάσταση μπορεί επίσης να αφορά κληρονόμους αποθανόντος θύματος.

Επιπρόσθετα, το άρθρο 2 παράγραφος 6 στοιχείο γ) προβλέπει ότι αγωγή αποζημίωσης μπορεί επίσης να ασκηθεί από πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό ενός ή περισσότερων ζημιωθέντων, σύμφωνα με το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο. Η συγκεκριμένη διάταξη έχει ως στόχο να παράσχει περισσότερες δυνατότητες σε πρόσωπα που υπέστησαν ζημία από σύστημα ΤΝ να κριθούν οι αξιώσεις τους από δικαστήριο, ακόμη και σε περιπτώσεις που η άσκηση ατομικών αγωγών παρουσιάζεται ιδιαίτερα δαπανηρή ή επαχθής, ή σε συλλογικές αγωγές που μπορεί να συνεπάγονται οφέλη κλίμακας. Προκειμένου τα θύματα ζημίας από συστήματα ΤΝ να μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους όσον αφορά την παρούσα οδηγία μέσω αντιπροσωπευτικών αγωγών, το άρθρο 6 τροποποιεί το παράρτημα Ι της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828.

3. ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΑΡΘΡΟ 3)

Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο να παράσχει σε πρόσωπα που ζητούν αποζημίωση για ζημία που προκλήθηκε από συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου αποτελεσματικά μέσα εντοπισμού των δυνητικά υπευθύνων και αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με την αξίωση. Ταυτόχρονα, τα εν λόγω μέσα χρησιμεύουν για να αποκλειστεί ο εσφαλμένος χαρακτηρισμός δυνητικά εναγομένων, εξοικονομώντας χρόνο και κόστος για τα εμπλεκόμενα μέρη και μειώνοντας τον αριθμό των υποθέσεων για τα δικαστήρια.

Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 3 παράγραφος 1 της οδηγίας προβλέπει ότι το δικαστήριο μπορεί να διατάζει την αποκάλυψη των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με συγκεκριμένα συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν προκαλέσει ζημία. Τα αιτήματα παροχής αποδεικτικών στοιχείων απευθύνονται στον πάροχο συστήματος ΤΝ, σε πρόσωπο το οποίο υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου που ορίζονται στο άρθρο 24 ή στο άρθρο 28 παράγραφος 1 της πράξης για την ΤΝ ή σε χρήστη δυνάμει της πράξης για την ΤΝ. Τα αιτήματα θα πρέπει να υποστηρίζονται από πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία ικανά για την πιθανολόγηση της προβαλλόμενης αξίωσης αποζημίωσης και τα ζητούμενα αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να βρίσκονται στη διάθεση των αποδεκτών. Τα αιτήματα δεν μπορούν να απευθύνονται σε μέρη τα οποία δεν φέρουν υποχρεώσεις βάσει της πράξης για την ΤΝ και, συνεπώς, δεν έχουν πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2, ο ενάγων μπορεί να ζητήσει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων από παρόχους ή χρήστες που δεν είναι εναγόμενοι μόνο στην

περίπτωση που όλες οι αναλογικές προσπάθειες για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων από τον εναγόμενο ήταν ατελέσφορες.

Προκειμένου τα δικαστικά μέσα να είναι αποτελεσματικά, το άρθρο 3 παράγραφος 3 της οδηγίας προβλέπει ότι τα δικαστήρια μπορούν επίσης να διατάζουν τη διατήρηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 4 πρώτο εδάφιο, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εν λόγω αποκάλυψη μόνο στον βαθμό που απαιτείται για την υποστήριξη της αξίωσης, εφόσον οι πληροφορίες ενδέχεται να συνιστούν αποδεικτικά στοιχεία κομβικής σημασίας για την αξίωση του ζημιωθέντος σε περίπτωση ζημίας στην οποία εμπλέκονται συστήματα TN.

Περιορίζοντας την υποχρέωση αποκάλυψης ή διατήρησης στα αναγκαία και αναλογικά αποδεικτικά στοιχεία, το άρθρο 3 παράγραφος 4 πρώτο εδάφιο έχει ως στόχο να διασφαλίσει την αναλογικότητα όσον αφορά την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων, δηλαδή να περιορίσει την αποκάλυψη στην ελάχιστη αναγκαία και να αποτρέψει μαζικά αιτήματα.

Το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο του άρθρου 3 παράγραφος 4 στοχεύουν περαιτέρω στην επίτευξη εξισορρόπησης μεταξύ των δικαιωμάτων του ενάγοντος και της ανάγκης να διασφαλιστεί ότι αποκαλύψεις αυτού του είδους υπόκεινται σε εγγυήσεις για την προστασία των έννομων συμφερόντων όλων των ενδιαφερόμενων μερών, όπως τα εμπορικά απόρρητα ή οι εμπιστευτικές πληροφορίες.

Στο ίδιο πλαίσιο, το τέταρτο εδάφιο του άρθρου 3 παράγραφος 4 στοχεύει να διασφαλίσει ότι το πρόσωπο που υπόκειται σε διαταγή αποκάλυψης ή διατήρησης έχει στη διάθεσή του μέσα ένδικης προστασίας κατά αυτής.

Το άρθρο 3 παράγραφος 5 θεσπίζει το τεκμήριο της μη συμμόρφωσης σε καθήκον επιμέλειας. Πρόκειται για δικονομικό εργαλείο, συναφές μόνο σε υποθέσεις στις οποίες ο πραγματικός εναγόμενος σε αξίωση αποζημίωσης είναι αυτός που υφίσταται τις συνέπειες της μη συμμόρφωσης σε αίτημα αποκάλυψης ή διατήρησης αποδεικτικών στοιχείων. Ο εναγόμενος θα έχει το δικαίωμα να αντικρούσει το εν λόγω τεκμήριο. Το μέτρο που προβλέπεται στη συγκεκριμένη παράγραφο έχει ως στόχο να προάγει την αποκάλυψη αλλά και να επισπεύσει τις δικαστικές διαδικασίες.

4. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΙΤΙΩΔΟΥΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 4)

Όσον αφορά ζημία που προκαλείται από συστήματα TN, η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο να παρέχει αποτελεσματική βάση για την αξίωση αποζημίωσης συνδεδεμένης με υπαιτιότητα που συνίσταται σε έλλειψη συμμόρφωσης προς καθήκον επιμέλειας στο πλαίσιο του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου.

Η απόδειξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εν λόγω μη συμμόρφωσης και των στοιχείων εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή της μη παραγωγής στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN, με αποτέλεσμα να προκληθεί η σχετική ζημία, μπορεί να ενέχει προκλήσεις για τους ενάγοντες. Ως εκ τούτου, στο άρθρο 4 παράγραφος 1 προβλέπεται στοχευμένο μαχητό τεκμήριο αιτιότητας όσον αφορά τη συγκεκριμένη αιτιώδη συνάφεια. Το εν λόγω τεκμήριο αποτελεί το λιγότερο επαχθές μέτρο για την αντιμετώπιση της ανάγκης για δίκαιη αποζημίωση του θύματος.

Η υπαιτιότητα του εναγομένου θα πρέπει να αποδειχθεί από τον ενάγοντα σύμφωνα με τους εφαρμοστέους ενωσιακούς ή εθνικούς κανόνες. Η υπαιτιότητα αυτή θα μπορούσε, για παράδειγμα, να διαπιστωθεί λόγω μη συμμόρφωσης με καθήκον επιμέλειας σύμφωνα με την

πράξη για την TN ή σύμφωνα με άλλους κανόνες που καθορίζονται σε ενωσιακό επίπεδο, όπως οι κανόνες που ρυθμίζουν τη χρήση της αυτοματοποιημένης παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων για την εργασία σε πλατφόρμα ή αυτοί που ρυθμίζουν τη λειτουργία μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Η υπαιτιότητα αυτή μπορεί επίσης να τεκμαίρεται από το δικαστήριο βάσει μη συμμόρφωσης με διαταγή του δικαστηρίου για αποκάλυψη ή διατήρηση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 5. Εντούτοις, η θέσπιση του τεκμηρίου της αιτιότητας είναι σκόπιμη μόνον όταν μπορεί να θεωρηθεί πιθανόν ότι η δεδομένη υπαιτιότητα επηρέασε τα σχετικά στοιχεία εξόδου του συστήματος TN ή την έλλειψή τους, εκτίμηση που μπορεί να πραγματοποιηθεί βάσει των γενικότερων περιστάσεων της υπόθεσης. Ταυτόχρονα, ο ενάγων εξακολουθεί να οφείλει να αποδείξει ότι το σύστημα TN (δηλ. τα στοιχεία εξόδου του ή η μη παραγωγή τους) οδήγησε στη ζημία.

Στις παραγράφους 2 και 3 γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, αξιώσεων που ασκούνται κατά του παρόχου συστήματος TN υψηλού κινδύνου ή κατά προσώπου που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου σύμφωνα με την πράξη για την TN και, αφετέρου, αξιώσεων που ασκούνται κατά του χρήστη των εν λόγω συστημάτων. Εν προκειμένω εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις και οι σχετικοί όροι της πράξης για την TN. Σε περίπτωση αξιώσεων βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 2, η συμμόρφωση των εναγομένων με τις υποχρεώσεις που παρατίθενται στην εν λόγω παράγραφο πρέπει να αξιολογείται επίσης στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης κινδύνου και των αποτελεσμάτων του, δηλ. των μέτρων διαχείρισης κινδύνου, σύμφωνα με την πράξη για την TN.

Σε περίπτωση συστημάτων TN υψηλού κινδύνου, όπως ορίζονται στην πράξη για την TN, το άρθρο 4 παράγραφος 4 θεσπίζει εξαίρεση από το τεκμήριο της αιτιότητας, όταν ο εναγόμενος αποδεικνύει ότι ο ενάγων έχει εύλογη πρόσβαση σε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και εμπειρογνώσια ώστε να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια. Η συγκεκριμένη δυνατότητα μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τους εναγομένους να συμμορφώνονται με τις οικείες υποχρεώσεις αποκάλυψης, με τα μέτρα που προβλέπονται στην πράξη για την TN για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου διαφάνειας της TN ή με τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης και καταγραφής.

Στην περίπτωση συστημάτων TN που δεν είναι υψηλού κινδύνου, το άρθρο 4 παράγραφος 5 θεσπίζει μια προϋπόθεση για την εφαρμογή του τεκμηρίου της αιτιότητας, βάσει της οποίας αυτή εξαρτάται από απόφαση του δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδείξει ο ενάγων την αιτιώδη συνάφεια. Οι εν λόγω δυσκολίες πρέπει να αξιολογούνται υπό το πρίσμα των χαρακτηριστικών ορισμένων συστημάτων TN, όπως η αυτονομία και η αδιαφάνεια, τα οποία καθιστούν την επεξήγηση της εσωτερικής λειτουργίας του συστήματος TN ιδιαίτερα δύσκολη στην πράξη, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η ικανότητα του ενάγοντος να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της υπαιτιότητας του εναγομένου και των στοιχείων εξόδου της TN.

Σε περίπτωση που ο εναγόμενος κάνει χρήση του συστήματος TN στο πλαίσιο προσωπικής, μη επαγγελματικής δραστηριότητας, το άρθρο 4 παράγραφος 6 προβλέπει ότι το τεκμήριο της αιτιότητας θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνον αν ο εναγόμενος έχει παρέμβει ουσιαστικά στους όρους λειτουργίας του συστήματος TN ή αν ζητήθηκε από τον εναγόμενο να καθορίσει τους όρους λειτουργίας του συστήματος TN και, παρότι ήταν σε θέση να τους καθορίσει, δεν το έπραξε. Η συγκεκριμένη προϋπόθεση δικαιολογείται από την ανάγκη εξισορρόπησης των συμφερόντων των ζημιωθέντων και των μη επαγγελματιών χρηστών, με την εξαίρεση από την εφαρμογή του τεκμηρίου της αιτιότητας των περιπτώσεων στις οποίες μη επαγγελματίες χρήστες δεν αυξάνουν τον κίνδυνο μέσω της συμπεριφοράς τους.

Τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 7 προβλέπει ότι ο εναγόμενος έχει το δικαίωμα να αντικρούσει το τεκμήριο της αιτιότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1.

Οι εν λόγω αποτελεσματικοί κανόνες περί αστικής ευθύνης χαρακτηρίζονται από το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι παρέχουν σε όλους τους συμμετέχοντες σε δραστηριότητες που σχετίζονται με συστήματα ΤΝ ένα επιπλέον κίνητρο να τηρούν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την αναμενόμενη συμπεριφορά τους.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ (ΑΡΘΡΟ 5)

Τα διάφορα εθνικά νομικά συστήματα προβλέπουν διαφορετικά καθεστώτα αντικειμενικής ευθύνης. Στο ψήφισμα που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με δική του πρωτοβουλία, στις 20 Οκτωβρίου 2020, πρότεινε στοιχεία για ένα αντίστοιχο καθεστώς σε ενωσιακό επίπεδο, το οποίο συνίσταται σε ένα καθεστώς περιορισμένης αντικειμενικής ευθύνης για ορισμένες τεχνολογίες που βασίζονται στην ΤΝ και σε ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης στο πλαίσιο των κανόνων υποκειμενικής ευθύνης. Οι δημόσιες διαβουλεύσεις ανέδειξαν επίσης την προτίμηση όσων απάντησαν (με εξαίρεση τις επιχειρήσεις που δεν ήταν ΜΜΕ) για ένα καθεστώς αυτού του τύπου, σε συνδυασμό ή μη με υποχρέωση ασφαλιστικής κάλυψης.

Εντούτοις, η πρόταση λαμβάνει υπόψη τις διαφορές μεταξύ εθνικών νομικών παραδόσεων και το γεγονός ότι το είδος των προϊόντων και των υπηρεσιών που είναι εφοδιασμένα με συστήματα ΤΝ και θα μπορούσαν να επηρεάσουν μεγάλο μέρος του κοινού και να θέσουν σε κίνδυνο σημαντικά νόμιμα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή, στην υγεία και στην ιδιοκτησία και, κατά συνέπεια, θα μπορούσαν να υπόκεινται σε καθεστώς αντικειμενικής ευθύνης, δεν διατίθενται ακόμη ευρέως στην αγορά.

Τίθεται σε εφαρμογή πρόγραμμα παρακολούθησης ώστε να παρέχονται στην Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με περιστατικά που αφορούν συστήματα ΤΝ. Η στοχευμένη επανεξέταση θα εκτιμήσει αν είναι αναγκαία η λήψη πρόσθετων μέτρων, όπως η θέσπιση καθεστώτος αντικειμενικής ευθύνης και/ή η υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη.

6. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 7)

Όταν τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο προς συμμόρφωση με την παρούσα οδηγία, θα πρέπει επίσης να διαβιβάζουν επεξηγηματικά έγγραφα τα οποία παρέχουν επαρκώς σαφείς και ακριβείς πληροφορίες και αναφέρουν, για κάθε διάταξη της παρούσας οδηγίας, την/τις εθνική/-ές διάταξη/-εις που διασφαλίζουν τη μεταφορά της. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου η Επιτροπή να μπορεί να διαπιστώσει, για κάθε διάταξη της οδηγίας για την οποία απαιτείται μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, το σχετικό μέρος των εθνικών μέτρων μεταφοράς που παράγει την αντίστοιχη νομική υποχρέωση στην εθνική έννομη τάξη, ανεξαρτήτως της μορφής που επέλεξαν τα κράτη μέλη.

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

**για την προσαρμογή των κανόνων περί εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης στην τεχνητή νοημοσύνη
(οδηγία περί ευθύνης για την ΤΝ)**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 114,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής²⁹,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών³⁰,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η τεχνητή νοημοσύνη (στο εξής: ΤΝ) αποτελεί σύνολο τεχνολογιών γενικής εφαρμογής το οποίο μπορεί να συνεισφέρει στην επίτευξη ευρείας κλίμακας οφελών στο σύνολο του φάσματος της οικονομίας και της κοινωνίας. Διαθέτει τεράστιο δυναμικό για τεχνολογική πρόοδο και καθιστά εφικτά νέα επιχειρηματικά μοντέλα σε πολλούς τομείς της ψηφιακής οικονομίας.
- (2) Ταυτόχρονα, ανάλογα με τις περιστάσεις της ειδικής εφαρμογής και χρήσης της, η ΤΝ μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους και να βλάψει συμφέροντα και δικαιώματα που προστατεύονται από το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο. Για παράδειγμα, η ΤΝ μπορεί να έχει δυσμενή επίδραση σε σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και όσον αφορά την

²⁹ ΕΕ C της , σ. .

³⁰ ΕΕ C της , σ. .

απαγόρευση των διακρίσεων και την ίση μεταχείριση. Ο κανονισμός (ΕΕ) .../... του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [η πράξη για την ΤΝ]³¹ προβλέπει απαιτήσεις που αποσκοπούν στη μείωση των κινδύνων για την ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα, ενώ και άλλες ενωσιακές νομικές πράξεις θεσπίζουν γενικούς³² και τομεακούς κανόνες για την ασφάλεια των προϊόντων, που εφαρμόζονται επίσης σε μηχανολογικά προϊόντα³³ και ραδιοεξοπλισμό³⁴ που βασίζονται σε ΤΝ. Παρότι οι εν λόγω κανόνες που στοχεύουν στη μείωση των κινδύνων για την ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα προορίζονται για την πρόληψη, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων και, ως εκ τούτου, την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανησυχιών, δεν προβλέπουν ατομική ικανοποίηση σε όσους έχουν υποστεί ζημία που προκλήθηκε από την ΤΝ. Οι υφιστάμενες απαιτήσεις προβλέπουν κυρίως χορηγήσεις αδειών, ελέγχους, παρακολούθηση και διοικητικές κυρώσεις όσον αφορά τα συστήματα ΤΝ, με στόχο την αποτροπή της πρόκλησης ζημίας. Δεν προβλέπουν αποζημίωση των ζημιωθέντων λόγω ζημίας που προκλήθηκε από στοιχεία εξόδου ή από μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από ένα σύστημα ΤΝ.

- (3) Όταν ένας ζημιωθείς ζητά αποζημίωση για ζημία που υπέστη, οι γενικοί κανόνες υποκειμενικής ευθύνης των κρατών μελών συνήθως καλούν το εν λόγω πρόσωπο να αποδείξει ότι υπάρχει ζημιόγόνος πράξη ή παράλειψη από αμέλεια ή πρόθεση («υπαιτιότητα») του προσώπου που είναι δυνητικά υπεύθυνο για τη ζημία, καθώς και αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της εν λόγω υπαιτιότητας και της σχετικής ζημίας. Εντούτοις, όταν παρεμβάλλεται η ΤΝ μεταξύ της πράξης ή της παράλειψης ενός προσώπου και της ζημίας, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ορισμένων συστημάτων ΤΝ, όπως η αδιαφάνεια, η αυτόνομη συμπεριφορά και η πολυπλοκότητα, καθιστούν εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ανταποκριθεί ο ζημιωθείς στο βάρος της απόδειξης. Ειδικότερα, ενδέχεται να είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχθεί ότι συγκεκριμένα στοιχεία εισόδου για τα οποία ευθύνεται το δυνητικά υπεύθυνο πρόσωπο προκάλεσαν συγκεκριμένα στοιχεία εξόδου του συστήματος ΤΝ που οδήγησαν στην επίμαχη ζημία.
- (4) Στις περιπτώσεις αυτές, ο βαθμός επανόρθωσης που παρέχουν οι εθνικοί κανόνες περί αστικής ευθύνης μπορεί να είναι χαμηλότερος σε σχέση με υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται άλλες τεχνολογίες, πλην της ΤΝ, στην πρόκληση της ζημίας. Τα εν λόγω κενά αποζημίωσης μπορεί να συμβάλουν σε μειωμένο επίπεδο κοινωνικής αποδοχής της ΤΝ και εμπιστοσύνης σε προϊόντα και υπηρεσίες που βασίζονται στην ΤΝ.
- (5) Για να αποκομιστούν τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη της ΤΝ και να προαχθεί η μετάβαση στην ψηφιακή οικονομία, είναι ανάγκη να προσαρμοστούν, με στοχευμένο τρόπο, ορισμένοι εθνικοί κανόνες περί αστικής ευθύνης στα εν λόγω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ορισμένων συστημάτων ΤΝ. Οι προσαρμογές αυτές αναμένεται να

³¹ [Πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη), COM(2021) 206 final].

³² [Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων, COM(2021) 346 final].

³³ [Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μηχανολογικά προϊόντα, COM(2021) 202 final].

³⁴ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2022/30 της Επιτροπής για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2014/53/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά την εφαρμογή των ουσιωδών απαιτήσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχεία δ), ε) και στ) της εν λόγω οδηγίας (ΕΕ L 7 της 12.1.2022, σ. 6).

συμβάλουν στην εμπιστοσύνη της κοινωνίας και των πολιτών και, συνεπώς, να προάγουν τη διάθεση της ΤΝ. Οι εν λόγω προσαρμογές αναμένεται επίσης να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη στο δικαστικό σύστημα, διασφαλίζοντας ότι τα θύματα ζημίας που προκλήθηκε με την εμπλοκή της ΤΝ λαμβάνουν την ίδια αποτελεσματική αποζημίωση με τα θύματα ζημίας που προκλήθηκε από άλλες τεχνολογίες.

- (6) Τα ενδιαφερόμενα μέρη —ζημιωθέντες, δυνητικά υπεύθυνα πρόσωπα, ασφαλιστικές εταιρείες— αντιμετωπίζουν ανασφάλεια δικαίου όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα εθνικά δικαστήρια, αντιμέτωπα με τις ιδιαίτερες προκλήσεις της ΤΝ, ενδέχεται να εφαρμόσουν τους υφιστάμενους κανόνες περί ευθύνης σε επιμέρους υποθέσεις προκειμένου να καταλήξουν σε δίκαια αποτελέσματα. Ελλείψει δράσης σε ενωσιακό επίπεδο, είναι πιθανόν ορισμένα κράτη μέλη τουλάχιστον να προσαρμόσουν τους οικείους κανόνες περί αστικής ευθύνης για να αντιμετωπίσουν τα κενά αποζημίωσης και την ανασφάλεια δικαίου που συνδέονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ορισμένων συστημάτων ΤΝ. Κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε νομικό κατακεραματισμό και φραγμούς στην εσωτερική αγορά για επιχειρήσεις που αναπτύσσουν ή παρέχουν καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες που βασίζονται στην ΤΝ. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις θα επηρεάζονταν ιδιαίτερα.
- (7) Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να συμβάλει στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, μέσω της εναρμόνισης ορισμένων εθνικών κανόνων περί εξωσυμβατικής υποκειμενικής ευθύνης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα πρόσωπα που αξιώνουν αποζημίωση για ζημία που υπέστησαν λόγω ενός συστήματος ΤΝ διαθέτουν το ίδιο επίπεδο προστασίας με αυτό των προσώπων που αξιώνουν αποζημίωση για ζημία που προκλήθηκε χωρίς την εμπλοκή συστήματος ΤΝ. Ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, διότι τα σχετικά εμπόδια για την εσωτερική αγορά είναι συνδεδεμένα με τον κίνδυνο μονομερών και αποσπασματικών κανονιστικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο. Δεδομένου του ψηφιακού χαρακτήρα των προϊόντων και των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, η οδηγία είναι ιδιαίτερα σημαντική σε διασυνοριακό πλαίσιο.
- (8) Συνεπώς, ο στόχος της εξασφάλισης ασφάλειας δικαίου και της αποτροπής κενών αποζημίωσης σε περιπτώσεις που εμπλέκονται συστήματα ΤΝ μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο. Επομένως, η Ένωση μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που διατυπώνεται στο άρθρο 5 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, που διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη του εν λόγω στόχου.
- (9) Είναι, συνεπώς, ανάγκη να εναρμονιστούν με στοχευμένο τρόπο συγκεκριμένες πτυχές των κανόνων περί υποκειμενικής ευθύνης σε ενωσιακό επίπεδο. Η εν λόγω εναρμόνιση αναμένεται να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου και να δημιουργήσει ίσους όρους ανταγωνισμού για τα συστήματα ΤΝ, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά την παραγωγή και τη διάδοση προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ.
- (10) Για να διασφαλιστεί αναλογικότητα, είναι σκόπιμο να εναρμονιστούν με στοχευμένο τρόπο μόνον οι κανόνες περί υποκειμενικής ευθύνης που διέπουν το βάρος της απόδειξης για πρόσωπα που αξιώνουν αποζημίωση σε περίπτωση ζημίας προκληθείσας από συστήματα ΤΝ. Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εναρμονίσει γενικές πτυχές της αστικής ευθύνης, οι οποίες ρυθμίζονται ποικιλοτρόπως από τους εθνικούς κανόνες περί αστικής ευθύνης, όπως ο ορισμός της υπαιτιότητας ή της

αιτιότητας, τα διάφορα είδη ζημίας που γεννούν αξιώσεις αποζημίωσης, ο επιμερισμός της ευθύνης σε πολλαπλούς αδικοπρακτούντες, το συντρέχον πταίσμα, ο υπολογισμός των ζημιών ή οι προθεσμίες παραγραφής.

- (11) Οι νόμοι των κρατών μελών σχετικά με την ευθύνη των παραγωγών για ζημία που προκλήθηκε λόγω ελαττωματικότητας των προϊόντων τους έχουν ήδη εναρμονιστεί σε ενωσιακό επίπεδο με την οδηγία 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου³⁵. Ωστόσο, οι εν λόγω νόμοι δεν επηρεάζουν τους κανόνες των κρατών μελών περί συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης, όπως η εγγύηση, η υπαιτιότητα ή η αντικειμενική ευθύνη, λόγω άλλων αιτίων πλην της ελαττωματικότητας των προϊόντων. Εφόσον η αναθεώρηση της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου επιδιώκει, ταυτόχρονα, να διευκρινίσει και να διασφαλίσει ότι οι ζημιωθέντες μπορούν να αξιώνουν αποζημίωση για βλάβες που προκλήθηκαν από ελαττωματικά προϊόντα που βασίζονται στην ΤΝ, θα πρέπει, επομένως, να αποσαφηνιστεί ότι οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν θίγουν τυχόν δικαιώματα που μπορεί να έχουν οι ζημιωθέντες βάσει εθνικών κανόνων για την εφαρμογή της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ. Επιπλέον, στον τομέα των μεταφορών, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει το ενωσιακό δίκαιο που ρυθμίζει την ευθύνη των μεταφορέων.
- (12) [Η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες³⁶] εναρμονίζει πλήρως τους κανόνες που εφαρμόζονται στους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά, καλύπτοντας τους κοινωνικούς κινδύνους που απορρέουν από υπηρεσίες παρεχόμενες από τους εν λόγω παρόχους, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούν. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις [της πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες] που παρέχουν ολοκληρωμένο και πλήρως εναρμονισμένο πλαίσιο υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας για την αλγοριθμική λήψη αποφάσεων από παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας, συμπεριλαμβανομένης της απαλλαγής από την ευθύνη για τη διάδοση παράνομου περιεχομένου που αναφορτώνεται από αποδέκτες της υπηρεσίας τους, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο λόγω κανονισμός.
- (13) Πέραν των τεκμηρίων που καθορίζει, η παρούσα οδηγία δεν εναρμονίζει τους εθνικούς νόμους όσον αφορά τον διάδικο που φέρει το βάρος της απόδειξης ή τον βαθμό βεβαιότητας που απαιτείται σε σχέση με το μέτρο απόδειξης.
- (14) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ακολουθεί προσέγγιση ελάχιστης εναρμόνισης. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει σε ενάγοντες σε υποθέσεις ζημίας που προκλήθηκε από συστήματα ΤΝ να επικαλούνται πιο ευνοϊκούς κανόνες του εθνικού δικαίου. Συνεπώς, οι εθνικές νομοθεσίες θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να διατηρήσουν την αντιστροφή του βάρους της απόδειξης στο πλαίσιο εθνικών καθεστώτων υποκειμενικής ευθύνης ή καθεστώτων μη πταισματικής ευθύνης (αναφερόμενης ως «αντικειμενικής ευθύνης»), των οποίων πληθώρα υφίσταται ήδη στις εθνικές νομοθεσίες και εφαρμόζεται ενδεχομένως σε περιπτώσεις ζημίας που προκλήθηκε από συστήματα ΤΝ.

³⁵ Οδηγία 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1985, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων (ΕΕ L 210 της 7.8.1985, σ. 29).

³⁶ [Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες), COM(2020) 825 final.]

- (15) Θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί συνοχή με [την πράξη για την TN]. Είναι σκόπιμο, επομένως, η παρούσα οδηγία να χρησιμοποιήσει τους ίδιους ορισμούς όσον αφορά τα συστήματα, τους παρόχους και τους χρήστες TN. Επιπλέον, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να καλύπτει μόνον αξιώσεις αποζημίωσης όταν η ζημία προκαλείται από στοιχεία εξόδου ενός συστήματος TN ή αδυναμία ενός συστήματος TN να παράγει στοιχεία εξόδου λόγω υπαιτιότητας ενός προσώπου, για παράδειγμα του παρόχου ή του χρήστη σύμφωνα με [την πράξη για την TN]. Δεν υπάρχει ανάγκη να καλύπτει αξιώσεις αποζημίωσης όταν η ζημία προκαλείται από ανθρώπινη εκτίμηση συνοδευόμενη από ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη, εφόσον το σύστημα TN απλώς παρείχε πληροφορίες ή συμβουλές οι οποίες λήφθηκαν υπόψη κατά την εν λόγω ανθρώπινη πράξη. Στην τελευταία περίπτωση, είναι δυνατόν να εντοπιστεί και να αποδοθεί η ζημία σε ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη, καθώς τα στοιχεία εξόδου του συστήματος TN δεν παρεμβάλλονται μεταξύ της ανθρώπινης πράξης ή παράλειψης και της βλάβης και, συνεπώς, η διαπίστωση αιτιότητας δεν παρουσιάζει μεγαλύτερες δυσκολίες σε σχέση με περιπτώσεις στις οποίες δεν εμπλέκεται σύστημα TN.
- (16) Η πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένα συστήματα TN υψηλού κινδύνου, για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν προκαλέσει ζημία, αποτελεί σημαντικό παράγοντα προκειμένου να διαπιστωθεί αν θα ασκηθεί αξίωση αποζημίωσης και να τεκμηριωθούν οι αξιώσεις αποζημίωσης. Επιπλέον, όσον αφορά συστήματα TN υψηλού κινδύνου, [η πράξη για την TN] προβλέπει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τεκμηρίωση, πληροφορίες και καταγραφή, αλλά δεν προβλέπει δικαίωμα πρόσβασης του ζημιωθέντος στις εν λόγω πληροφορίες. Κατά συνέπεια, είναι σκόπιμο να θεσπιστούν κανόνες όσον αφορά την αποκάλυψη των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων από εκείνους που τα έχουν στη διάθεσή τους, για σκοπούς διαπίστωσης της ευθύνης. Αυτό θα παρείχε επίσης επιπλέον κίνητρο συμμόρφωσης με τις σχετικές απαιτήσεις τεκμηρίωσης ή καταγραφής των σχετικών πληροφοριών που ορίζονται [στην πράξη για την TN].
- (17) Ο μεγάλος αριθμός ατόμων που συμμετέχουν συνήθως στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη λειτουργία συστημάτων TN υψηλού κινδύνου δυσχεραίνει την προσπάθεια των ζημιωθέντων να εντοπίσουν το πρόσωπο που είναι δυνητικά υπεύθυνο για την προκληθείσα ζημία και να αποδείξουν τις προϋποθέσεις αξίωσης αποζημίωσης. Για να μπορούν οι ζημιωθέντες να εξακριβώνουν αν μια αξίωση αποζημίωσης είναι θεμελιωμένη, είναι σκόπιμο να παραχωρηθεί στους δυνητικώς ενάγοντες δικαίωμα να ζητούν από το δικαστήριο να διατάσσει την αποκάλυψη των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων πριν από την υποβολή αξίωσης αποζημίωσης. Η εν λόγω αποκάλυψη θα πρέπει να διατάσσεται μόνον όταν ο δυνητικός ενάγων παρουσιάζει πραγματικά περιστατικά και πληροφορίες επαρκή για την πιθανολόγηση της αξίωσης αποζημίωσης και έχει προηγουμένως υποβάλει αίτημα στον πάροχο, στο πρόσωπο που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου ή στον χρήστη να αποκαλύψει τέτοιου είδους αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με συγκεκριμένα συστήματα TN υψηλού κινδύνου για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν προκαλέσει βλάβη, και το αίτημα αυτό να έχει απορριφθεί. Η διαταγή αποκάλυψης θα πρέπει να οδηγεί σε περιορισμό των περιττών προσφυγών στη δικαιοσύνη και αποφυγή κόστους για τους πιθανούς διαδίκους λόγω αξιώσεων που δεν είναι δικαιολογημένες ή δεν είναι πιθανόν να τελεσφορήσουν. Η άρνηση του παρόχου, του προσώπου που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου ή του χρήστη πριν από το αίτημα προς το δικαστήριο να αποκαλύψει τα αποδεικτικά στοιχεία δεν θα πρέπει να ενεργοποιεί το τεκμήριο της μη συμμόρφωσης του προσώπου που αρνήθηκε να προβεί στην εν λόγω αποκάλυψη στα σχετικά καθήκοντα επιμέλειας.

- (18) Ο περιορισμός της αποκάλυψης στοιχείων όσον αφορά συστήματα TN υψηλού κινδύνου είναι συνεπής με [την πράξη για την TN], η οποία προβλέπει ορισμένες ειδικές υποχρεώσεις τεκμηρίωσης, τήρησης αρχείων και πληροφόρησης για φορείς εκμετάλλευσης που συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εγκατάσταση συστημάτων TN υψηλού κινδύνου. Η συνέπεια αυτή διασφαλίζει επίσης την απαιτούμενη αναλογικότητα, καθώς αποφεύγεται το ενδεχόμενο να αναμένεται από φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων TN που προκαλούν μικρότερο ή καθόλου κίνδυνο να τεκμηριώνουν πληροφορίες στον ίδιο βαθμό που απαιτείται για συστήματα TN υψηλού κινδύνου σύμφωνα με [την πράξη για την TN].
- (19) Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να είναι σε θέση να διατάσσουν, στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών, την αποκάλυψη ή τη διατήρηση συναφών αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν τη ζημία που προκλήθηκε από συστήματα TN υψηλού κινδύνου από πρόσωπα που υπέχουν ήδη υποχρέωση τεκμηρίωσης ή καταγραφής πληροφοριών δυνάμει της [πράξης για την TN], παρόχους ή πρόσωπα που υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις με τους παρόχους, ή χρήστες ενός συστήματος TN, είτε ως εναγομένους είτε ως τρίτους στο πλαίσιο της αξίωσης. Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες τα αποδεικτικά στοιχεία που σχετίζονται με την υπόθεση να είναι στην κατοχή οντοτήτων που δεν είναι διάδικοι στην αγωγή αποζημίωσης αλλά υπόκεινται σε υποχρέωση τεκμηρίωσης ή καταγραφής των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων δυνάμει [της πράξης για την TN]. Ως εκ τούτου, είναι ανάγκη να προβλεφθούν οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων θα μπορεί να απευθύνεται διαταγή αποκάλυψης των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων στους εν λόγω τρίτους ως προς την αξίωση.
- (20) Για να διατηρηθεί ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των διαδίκων που εμπλέκονται στην αξίωση αποζημίωσης και των εκάστοτε τρίτων, τα δικαστήρια θα πρέπει να διατάσσουν την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων μόνον όταν αυτή είναι απαραίτητη και αναλογική για τη στήριξη της αξίωσης ή πιθανής αξίωσης αποζημίωσης. Υπό την ίδια έννοια, η αποκάλυψη θα πρέπει να αφορά μόνον αποδεικτικά στοιχεία που είναι απαραίτητα προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την αντίστοιχη αξίωση αποζημίωσης, για παράδειγμα, μόνο τα τμήματα των σχετικών αρχείων ή συνόλων δεδομένων που απαιτούνται για να αποδειχθεί η μη συμμόρφωση προς απαίτηση που προβλέπεται στην [πράξη για την TN]. Για να διασφαλιστεί αυτή η αναλογικότητα των μέτρων αποκάλυψης ή διατήρησης, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικά μέσα για να διασφαλίζουν τα έννομα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών, όπως την προστασία των εμπορικών απορρήτων κατά την έννοια της οδηγίας (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁷ και των εμπιστευτικών πληροφοριών, όπως πληροφοριών που σχετίζονται με τη δημόσια ή την εθνική ασφάλεια. Όσον αφορά τα εμπορικά απόρρητα ή τα θεωρούμενα εμπορικά απόρρητα που έχουν χαρακτηριστεί εμπιστευτικά από το δικαστήριο κατά την έννοια την οδηγίας (ΕΕ) 2016/943, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να εξουσιοδοτούνται να λαμβάνουν ειδικά μέτρα για να διασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα των εμπορικών απορρήτων κατά τη διάρκεια και κατόπιν των διαδικασιών και, παράλληλα, να επιτυγχάνουν δίκαιη και αναλογική εξισορρόπηση μεταξύ του συμφέροντος που έχει ο κάτοχος του εμπορικού απορρήτου

³⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016, περί προστασίας της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν έχουν αποκαλυφθεί (εμπορικό απόρρητο) από την παράνομη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψή τους (ΕΕ L 157 της 15.6.2016, σ. 1).

να διατηρηθεί το απόρρητο και του συμφέροντος του ζημιωθέντος. Σε αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται μέτρα περιορισμού της πρόσβασης σε έγγραφα που περιέχουν εμπορικά απόρρητα και της πρόσβασης σε ακροαματικές διαδικασίες ή έγγραφα ή καταγραφές των διαδικασιών σε περιορισμένο αριθμό ατόμων. Τα εθνικά δικαστήρια, όταν αποφασίζουν σχετικά με τα εν λόγω μέτρα, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη να διασφαλιστεί το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τα έννομα συμφέροντα των διαδίκων και, κατά περίπτωση, τρίτων, και κάθε ενδεχόμενη βλάβη οποιουδήποτε διαδίκου και, κατά περίπτωση, τρίτων, που απορρέει από την αποδοχή ή την απόρριψη των σχετικών μέτρων. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί αναλογική εφαρμογή ενός μέτρου αποκάλυψης σε τρίτους στο πλαίσιο αξιώσεων αποζημίωσης, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να διατάσσουν την αποκάλυψη από τρίτους μόνον εφόσον τα αποδεικτικά στοιχεία δεν μπορούν να αποκτηθούν από τον εναγόμενο.

- (21) Παρότι τα εθνικά δικαστήρια διαθέτουν τα μέσα για την επιβολή των διαταγών αποκάλυψης που εκδίδουν μέσω διαφόρων μέτρων, κάθε μέτρο επιβολής τέτοιου τύπου ενδέχεται να προκαλέσει καθυστερήσεις στις αξιώσεις αποζημίωσης και, συνεπώς, ενδεχόμενες πρόσθετες δαπάνες για τους διάδικους. Όσον αφορά τους ζημιωθέντες, οι εν λόγω καθυστερήσεις και πρόσθετες δαπάνες μπορεί να καταστήσουν δυσχερέστερη την προσφυγή τους σε πραγματική δικαστική προσφυγή. Κατά συνέπεια, όταν ένας εναγόμενος σε αξίωση αποζημίωσης δεν αποκαλύπτει τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του κατόπιν διαταγής του δικαστηρίου, είναι σκόπιμο να θεσπιστεί τεκμήριο μη συμμόρφωσης προς τα καθήκοντα επιμέλειας στην απόδειξη της οποίας αποσκοπούσαν τα εν λόγω στοιχεία. Το συγκεκριμένο μαχητό τεκμήριο θα μειώσει τη διάρκεια της δικαστικής διαφοράς και θα συμβάλει σε πιο αποδοτικές δικαστικές διαδικασίες. Ο εναγόμενος θα πρέπει να μπορεί να αντικρούσει το εν λόγω τεκμήριο υποβάλλοντας αποδεικτικά στοιχεία περί του αντιθέτου.
- (22) Για να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες απόδειξης ότι συγκεκριμένα στοιχεία εισόδου για οποία ευθύνεται το δυνητικά υπεύθυνο πρόσωπο προκάλεσαν συγκεκριμένα στοιχεία εξόδου ενός συστήματος ΤΝ που οδήγησαν στην επίμαχη ζημία, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τεκμήριο αιτιότητας. Παρότι σε αξιώσεις υποκειμενικής ευθύνης ο ενάγων πρέπει συνήθως να αποδεικνύει τη ζημία, την ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη που συνιστά υπαιτιότητα του εναγομένου και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των δύο, η παρούσα οδηγία δεν εναρμονίζει τους όρους βάσει των οποίων τα εθνικά δικαστήρια διαπιστώνουν την υπαιτιότητα. Αυτοί εξακολουθούν να διέπονται από το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και, σε περίπτωση εναρμόνισης, από το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο. Ομοίως, η παρούσα οδηγία δεν εναρμονίζει τους όρους που σχετίζονται με τη ζημία, για παράδειγμα, ποιες ζημιές είναι αποζημιώσιμες, οι οποίοι ρυθμίζονται επίσης βάσει του εφαρμοστέου εθνικού και ενωσιακού δικαίου. Για να εφαρμοστεί το τεκμήριο της αιτιότητας στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να διαπιστωθεί η υπαιτιότητα του εναγομένου με τη μορφή ανθρώπινης πράξης ή παράλειψης η οποία δεν τηρεί καθήκον επιμέλειας βάσει του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου που στοχεύει άμεσα στην προστασία έναντι της ζημίας που επήλθε. Ως εκ τούτου, το τεκμήριο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί, για παράδειγμα, σε αξίωση αποζημίωσης για σωματική βλάβη, όταν το δικαστήριο διαπιστώνει την υπαιτιότητα του εναγομένου για τη μη συμμόρφωση με τις οδηγίες χρήσης που αποσκοπούν στην αποτροπή της πρόκλησης βλάβης σε φυσικά πρόσωπα. Η μη συμμόρφωση με καθήκοντα επιμέλειας που δεν αποσκοπούσαν άμεσα στην προστασία από τη ζημία που προκλήθηκε δεν οδηγεί στην εφαρμογή του τεκμηρίου,

για παράδειγμα, η μη υποβολή των απαιτούμενων εγγράφων από τον πάροχο στις αρμόδιες αρχές δεν θα οδηγούσε στην εφαρμογή του τεκμηρίου στις αξιώσεις αποζημίωσης λόγω σωματικής βλάβης. Θα πρέπει επίσης να απαιτείται να διαπιστωθεί ότι μπορεί να πιθανολογηθεί, βάσει των περιστάσεων της υπόθεσης, ότι η υπαιτιότητα έχει επηρεάσει τα στοιχεία εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN. Τέλος, θα πρέπει να εξακολουθεί να απαιτείται από τον ενάγοντα να αποδεικνύει ότι τα στοιχεία εξόδου ή η μη παραγωγή στοιχείων εξόδου προκάλεσαν τη ζημία.

- (23) Η εν λόγω υπαιτιότητα μπορεί να διαπιστωθεί σε σχέση με μη συμμόρφωση προς ενωσιακούς κανόνες που ρυθμίζουν ειδικά συστήματα TN υψηλού κινδύνου, όπως οι απαιτήσεις που θεσπίζει [η πράξη για την TN] για ορισμένα συστήματα TN υψηλού κινδύνου, οι απαιτήσεις που ενδέχεται να θεσπιστούν στο μέλλον από τομεακή νομοθεσία για άλλα συστήματα TN υψηλού κινδύνου σύμφωνα με το [άρθρο 2 παράγραφος 2 της πράξης για την TN] ή τα καθήκοντα επιμέλειας που συνδέονται με ορισμένες δραστηριότητες και είναι εφαρμοστέα ανεξαρτήτως του αν η TN χρησιμοποιείται για τις εν λόγω δραστηριότητες. Ταυτόχρονα, με την παρούσα οδηγία δεν δημιουργούνται ούτε εναρμονίζονται οι απαιτήσεις ή η ευθύνη οντοτήτων των οποίων η δραστηριότητα ρυθμίζεται στο πλαίσιο των εν λόγω νομικών πράξεων και, συνεπώς, δεν γεννώνται νέες αξιώσεις αποζημίωσης. Η διαπίστωση παράβασης μιας απαίτησης αυτού του είδους που ισοδυναμεί με υπαιτιότητα θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις των εν λόγω εφαρμοστέων κανόνων του ενωσιακού δικαίου, δεδομένου ότι η παρούσα οδηγία δεν θεσπίζει νέες απαιτήσεις ούτε θίγει τις υφιστάμενες. Για παράδειγμα, η απαλλαγή των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών από την ευθύνη και οι υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας στις οποίες υπόκεινται δυνάμει της [πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες] δεν θίγονται από την παρούσα οδηγία. Ομοίως, η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που επιβάλλονται στις διαδικτυακές πλατφόρμες ώστε να αποφεύγεται η μη αδειοδοτημένη παρουσίαση στο κοινό έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας διαπιστώνεται με βάση την οδηγία (ΕΕ) 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και άλλη συναφή ενωσιακή νομοθεσία περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
- (24) Σε τομείς που δεν εναρμονίζονται από το ενωσιακό δίκαιο, εξακολουθεί να εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο και η υπαιτιότητα διαπιστώνεται βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Όλα τα εθνικά καθεστώτα περί ευθύνης περιλαμβάνουν καθήκοντα επιμέλειας, λαμβάνοντας ως πρότυπο συμπεριφοράς διαφορετικές εκφράσεις της αρχής που υπαγορεύει πώς θα πρέπει να ενεργεί ένα λογικό άτομο, τα οποία επίσης διασφαλίζουν την ασφαλή λειτουργία των συστημάτων TN ούτως ώστε να αποτρέπεται η βλάβη αναγνωρισμένων έννομων συμφερόντων. Σύμφωνα με τα εν λόγω καθήκοντα επιμέλειας θα μπορούσε, για παράδειγμα, να απαιτείται από τους χρήστες συστημάτων TN να επιλέγουν για ορισμένες εργασίες ένα συγκεκριμένο σύστημα TN με σαφή χαρακτηριστικά ή να εξαιρούνται ορισμένα τμήματα του πληθυσμού από την έκθεση σε ένα συγκεκριμένο σύστημα TN. Το εθνικό δίκαιο μπορεί επίσης να θεσπίζει ειδικές υποχρεώσεις που στοχεύουν στην αποτροπή των κινδύνων ορισμένων δραστηριοτήτων, οι οποίες ισχύουν ανεξαρτήτως του αν χρησιμοποιείται TN για τις εν λόγω δραστηριότητες, για παράδειγμα οι κανόνες οδικής κυκλοφορίας ή οι υποχρεώσεις που προορίζονται ειδικά για συστήματα TN, όπως πρόσθετες εθνικές απαιτήσεις για χρήστες συστημάτων TN υψηλού κινδύνου δυνάμει του άρθρου 29 παράγραφος 2 [της πράξης για την TN]. Η

παρούσα οδηγία δεν θεσπίζει τέτοιου είδους απαιτήσεις ούτε θίγει τους όρους διαπίστωσης υπαιτιότητας σε περίπτωση παράβασης αυτών των απαιτήσεων.

- (25) Ακόμη και όταν διαπιστώνεται υπαιτιότητα που συνίσταται σε μη συμμόρφωση προς ένα καθήκον επιμέλειας το οποίο στοχεύει άμεσα στην προστασία έναντι της ζημίας που προκλήθηκε, δεν θα πρέπει κάθε υπαιτιότητα να οδηγεί στην εφαρμογή του μαχητού τεκμηρίου που τη συνδέει με τα στοιχεία εξόδου της TN. Το σχετικό τεκμήριο θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνον όταν μπορεί να θεωρηθεί ευλόγως πιθανό, σύμφωνα με τις περιστάσεις υπό τις οποίες προκλήθηκε η ζημία, ότι η υπαιτιότητα επηρέασε τα στοιχεία εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN με αποτέλεσμα την πρόκληση βλάβης. Μπορεί, για παράδειγμα, να θεωρηθεί ευλόγως πιθανό ότι η υπαιτιότητα επηρέασε τα στοιχεία εξόδου ή τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου όταν η υπαιτιότητα συνίσταται στην παράβαση ενός καθήκοντος επιμέλειας που αφορά τον περιορισμό της περιμέτρου λειτουργίας του συστήματος TN και η ζημία προκλήθηκε εκτός της περιμέτρου λειτουργίας. Αντιθέτως, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ευλόγως πιθανό ότι η παράβαση απαίτησης αρχειοθέτησης ορισμένων εγγράφων ή καταχώρισης σε μια δεδομένη αρχή, ακόμη και αν αυτό προβλέπεται για την εν λόγω δραστηριότητα ή εφαρμόζεται ρητά στη λειτουργία ενός συστήματος TN, έχει επηρεάσει τα στοιχεία εξόδου που παρήγαγε ένα σύστημα TN ή τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN.
- (26) Η παρούσα οδηγία καλύπτει την υπαιτιότητα που συνίσταται σε μη συμμόρφωση προς ορισμένες απαιτήσεις για παρόχους και χρήστες συστημάτων TN υψηλού κινδύνου που προβλέπονται και απαριθμούνται στα κεφάλαια 2 και 3 της [πράξης για την TN], η μη συμμόρφωση προς τις οποίες μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να οδηγήσει στο τεκμήριο της αιτιότητας. Η πράξη για την TN προβλέπει πλήρη εναρμόνιση των απαιτήσεων για συστήματα TN, εκτός αν ρητώς ορίζεται διαφορετικά στην πράξη. Εναρμονίζει τις ειδικές απαιτήσεις για συστήματα TN υψηλού κινδύνου. Συνεπώς, για τους σκοπούς των αξιώσεων αποζημίωσης στις οποίες εφαρμόζεται το τεκμήριο της αιτιότητας σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, η δυνητική υπαιτιότητα των παρόχων ή των προσώπων που υπόκεινται στις υποχρεώσεις του παρόχου δυνάμει της [πράξης για την TN] διαπιστώνεται μόνο βάσει της μη συμμόρφωσης με τις εν λόγω απαιτήσεις. Δεδομένου ότι στην πράξη μπορεί να είναι δύσκολο να αποδείξει ο ενάγων την εν λόγω μη συμμόρφωση όταν ο εναγόμενος είναι πάροχος του συστήματος TN, και σε πλήρη συμφωνία με το σκεπτικό [της πράξης για την TN], η παρούσα οδηγία οφείλει επίσης να προβλέπει ότι συνεκτιμώνται τα μέτρα που λαμβάνει ο πάροχος στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης κινδύνου και τα αποτελέσματα του συστήματος διαχείρισης κινδύνου, δηλ. η απόφαση να υιοθετήσει ή όχι ορισμένα μέτρα διαχείρισης κινδύνου, προκειμένου να καθοριστεί αν ο πάροχος έχει συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις βάσει της πράξης για την TN στις οποίες παραπέμπει η παρούσα οδηγία. Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζει ο πάροχος σύμφωνα με [την πράξη για την TN] είναι μια συνεχής επαναληπτική διαδικασία καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός συστήματος TN υψηλού κινδύνου, στο πλαίσιο της οποίας ο πάροχος διασφαλίζει συμμόρφωση με τις υποχρεωτικές απαιτήσεις που αποσκοπούν στον περιορισμό των κινδύνων και, συνεπώς, μπορεί να συνιστά χρήσιμο στοιχείο για την εκτίμηση αυτής της συμμόρφωσης. Η παρούσα οδηγία καλύπτει επίσης υποθέσεις υπαιτιότητας του χρήστη, όταν η εν λόγω υπαιτιότητα συνίσταται σε μη συμμόρφωση με ορισμένες ειδικές απαιτήσεις που καθορίζονται [στην πράξη για την TN]. Επιπλέον, η υπαιτιότητα των χρηστών συστημάτων TN υψηλού κινδύνου μπορεί να διαπιστωθεί κατόπιν μη συμμόρφωσης με άλλα καθήκοντα επιμέλειας που

θεσπίζει το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο, με βάση το άρθρο 29 παράγραφος 2 [της πράξης για την TN].

- (27) Παρότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ορισμένων συστημάτων TN, όπως η αυτονομία και η αδιαφάνεια, μπορούν να καταστήσουν εξαιρετικά δύσκολη την προσπάθεια του ενάγοντος να ανταποκριθεί στο βάρος της απόδειξης, ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να μην υφίστανται οι εν λόγω δυσκολίες, διότι ο ενάγων μπορεί να έχει στη διάθεσή του επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και εμπειρογνωσία για να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια. Αυτό μπορεί να ισχύει, για παράδειγμα, όσον αφορά συστήματα TN υψηλού κινδύνου στην περίπτωση που ο ενάγων μπορεί ευλόγως να έχει πρόσβαση σε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και εμπειρογνωσία λόγω των απαιτήσεων τεκμηρίωσης και καταγραφής βάσει [της πράξης για την TN]. Στις περιπτώσεις αυτές, το δικαστήριο δεν θα πρέπει να εφαρμόζει το τεκμήριο.
- (28) Το τεκμήριο της αιτιότητας θα μπορούσε επίσης να εφαρμόζεται σε συστήματα TN που δεν είναι συστήματα TN υψηλού κινδύνου, διότι ο ενάγων αντιμετωπίζει ενδεχομένως υπέρμετρες δυσκολίες απόδειξης. Για παράδειγμα, οι δυσκολίες αυτές μπορούν να αξιολογούνται υπό το πρίσμα των χαρακτηριστικών ορισμένων συστημάτων TN, όπως η αυτονομία και η αδιαφάνεια, τα οποία καθιστούν την επεξήγηση της εσωτερικής λειτουργίας του συστήματος TN ιδιαίτερα δύσκολη στην πράξη, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η ικανότητα του ενάγοντος να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της υπαιτιότητας του εναγομένου και των στοιχείων εξόδου της TN. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει επίσης να εφαρμόζουν το τεκμήριο όταν ο ενάγων βρίσκεται σε εξαιρετικά δύσκολη θέση να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια, καθώς απαιτείται να εξηγηθεί με ποιον τρόπο το σύστημα TN οδηγήθηκε από την ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη που συνιστά υπαιτιότητα στην παραγωγή στοιχείων εξόδου ή στη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου που προκάλεσαν τη ζημία. Εντούτοις, δεν θα πρέπει να απαιτείται από τον ενάγοντα να εξηγήει τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου συστήματος TN ούτε τον τρόπο με τον οποίο τα εν λόγω χαρακτηριστικά καθιστούν δυσχερέστερη τη διαπίστωση της αιτιώδους συνάφειας.
- (29) Η εφαρμογή του τεκμηρίου της αιτιότητας έχει ως στόχο να διασφαλίσει παρόμοιο επίπεδο προστασίας για τον ζημιωθέντα με αυτό που εφαρμόζεται σε περιπτώσεις στις οποίες δεν εμπλέκεται η TN και, συνεπώς, είναι ενδεχομένως ευκολότερο να αποδειχθεί η αιτιότητα. Παρ' όλα αυτά, η ελάφρυνση του βάρους απόδειξης της αιτιότητας δεν ενδείκνυται πάντοτε στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, όταν ο εναγόμενος δεν είναι επαγγελματίας χρήστης αλλά πρόσωπο που χρησιμοποιεί το σύστημα TN για ιδιωτικές του δραστηριότητες. Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου να υπάρχει εξισορρόπηση μεταξύ των συμφερόντων του ζημιωθέντος και του μη επαγγελματία χρήστη, είναι ανάγκη να συνεκτιμάται αν οι εν λόγω μη επαγγελματίες χρήστες μπορούν να αυξήσουν τον κίνδυνο ενός συστήματος TN, προκαλώντας ζημία μέσω της συμπεριφοράς τους. Αν ο πάροχος συστήματος TN έχει συμμορφωθεί με όλες τις υποχρεώσεις του και, κατά συνέπεια, το εν λόγω σύστημα θεωρήθηκε ότι είναι επαρκώς ασφαλές να διατεθεί στην αγορά για δεδομένη χρήση από μη επαγγελματίες χρήστες και χρησιμοποιείται, κατόπιν, για την εν λόγω εργασία, το τεκμήριο της αιτιότητας δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται για την απλή έναρξη λειτουργίας του σχετικού συστήματος από μη επαγγελματίες χρήστες. Ο μη επαγγελματίας χρήστης που αγοράζει σύστημα TN και απλώς ξεκινά τη λειτουργία για την οποία αυτό προορίζεται, χωρίς να παρεμβαίνει ουσιαστικά στους όρους λειτουργίας του, δεν θα πρέπει να διέπεται από το τεκμήριο της αιτιότητας που

προβλέπεται στην παρούσα οδηγία. Εντούτοις, αν εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι ο μη επαγγελματίας χρήστης παρενέβη ουσιαστικά στους όρους λειτουργίας συστήματος TN ή του ζητήθηκε και ήταν σε θέση να καθορίσει τους όρους λειτουργίας του συστήματος TN και δεν το έπραξε, τότε θα πρέπει να εφαρμόζεται το τεκμήριο της αιτιότητας, εφόσον πληρούνται όλες οι άλλες προϋποθέσεις. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να ισχύει, για παράδειγμα, σε περίπτωση που ο μη επαγγελματίας χρήστης δεν συμμορφώνεται με τις οδηγίες χρήσης ή με άλλα εφαρμοστέα καθήκοντα επιμέλειας κατά την επιλογή της περιοχής λειτουργίας ή κατά τον καθορισμό των όρων επιδόσεων του συστήματος TN. Τούτο δεν θίγει το γεγονός ότι ο πάροχος οφείλει να καθορίζει την προβλεπόμενη χρήση του συστήματος TN, συμπεριλαμβανομένου του ειδικού πλαισίου και των όρων χρήσης, και να εξαλείφει ή να ελαχιστοποιεί τους κινδύνους του εν λόγω συστήματος, όπως ενδείκνυται, κατά τον χρόνο σχεδιασμού και ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις και την εμπειρογνώσια των σκοπούμενων χρηστών.

- (30) Δεδομένου ότι η παρούσα οδηγία θεσπίζει μαχητό τεκμήριο, θα πρέπει ο εναγόμενος να μπορεί να το αντικρούσει, αποδεικνύοντας, ιδίως, ότι η υπαιτιότητά του δεν θα μπορούσε να έχει προκαλέσει τη ζημία.
- (31) Είναι αναγκαίο να προβλεφθεί επανεξέταση της παρούσας οδηγίας [πέντε έτη] μετά τη λήξη της περιόδου μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, κατά την εν λόγω επανεξέταση θα πρέπει να εξεταστεί αν υπάρχει ανάγκη θέσπισης κανόνων αντικειμενικής ευθύνης για αξιώσεις κατά φορέων εκμετάλλευσης, εφόσον δεν καλύπτονται ήδη από άλλους ενωσιακούς κανόνες περί ευθύνης και ιδίως την οδηγία 85/374/ΕΟΚ, σε συνδυασμό με υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη για τη λειτουργία ορισμένων συστημάτων TN, όπως πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο³⁸. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, κρίνεται σκόπιμο να εκτιμηθεί η εν λόγω ανάγκη υπό το πρίσμα των σχετικών τεχνολογικών και κανονιστικών εξελίξεων τα προσεχή έτη, λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών και των επιπτώσεων στη διάθεση και την υιοθέτηση συστημάτων TN, ιδίως για τις ΜΜΕ. Στην επανεξέταση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν, μεταξύ άλλων, οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την πρόκληση βλάβης σε σημαντικές νομικές αξίες, όπως η ζωή, η υγεία και η ιδιοκτησία ανυποψίαστων τρίτων, μέσω της λειτουργίας προϊόντων ή υπηρεσιών που βασίζονται στην TN. Στην εν λόγω επανεξέταση θα πρέπει επίσης να αναλυθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων, καθώς και η ανάπτυξη κατάλληλων λύσεων από την αγορά ασφαλίσεων. Για να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τη διενέργεια αυτής της επανεξέτασης, είναι ανάγκη να συγκεντρωθούν δεδομένα και άλλα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία για τα σχετικά ζητήματα.
- (32) Δεδομένης της ανάγκης να πραγματοποιηθούν προσαρμογές στους εθνικούς κανόνες περί αστικής ευθύνης και στους δικονομικούς κανόνες με στόχο να ενισχυθεί η διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην TN στο πλαίσιο επωφελών συνθηκών για την εσωτερική αγορά, η κοινωνική αποδοχή και η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην τεχνολογία TN και στο δικαστικό σύστημα, είναι σκόπιμο να καθοριστεί μέγιστη προθεσμία [δύο ετών μετά την έναρξη ισχύος] της παρούσας

³⁸ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2020, με συστάσεις προς την Επιτροπή όσον αφορά το καθεστώς αστικής ευθύνης για την τεχνητή νοημοσύνη [2020/2014(INL), EE C 404 της 6.10.2021, σ. 107].

οδηγίας, εντός της οποίας τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν τα απαραίτητα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

- (33) Σύμφωνα με την κοινή πολιτική δήλωση, της 28ης Σεπτεμβρίου 2011, των κρατών μελών και της Επιτροπής σχετικά με τα επεξηγηματικά έγγραφα³⁹, τα κράτη μέλη ανέλαβαν να συνοδεύουν, όταν αυτό δικαιολογείται, την κοινοποίηση των μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο με ένα ή περισσότερα έγγραφα στα οποία θα επεξηγείται η σχέση μεταξύ των επιμέρους διατάξεων της οδηγίας που μεταφέρεται στο εθνικό δίκαιο και των αντίστοιχων διατάξεων των πράξεων μεταφοράς. Όσον αφορά την παρούσα οδηγία, ο νομοθέτης θεωρεί ότι η διαβίβαση τέτοιων εγγράφων είναι δικαιολογημένη,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες σχετικά με:
 - α) την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων για συστήματα τεχνητής νοημοσύνης (TN) υψηλού κινδύνου, ώστε να παρέχεται δυνατότητα στον ενάγοντα να τεκμηριώνει αστική αξίωση αποζημίωσης για εξωσυμβατική υποκειμενική ευθύνη·
 - β) το βάρος της απόδειξης σε περίπτωση άσκησης, ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, αστικής αξίωσης αποζημίωσης για εξωσυμβατική υποκειμενική ευθύνη, για ζημίες προκληθείσες από σύστημα TN.
2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε αστικές αξιώσεις αποζημίωσης για εξωσυμβατική υποκειμενική ευθύνη, σε περιπτώσεις στις οποίες η ζημία προκλήθηκε από σύστημα TN μετά [τη λήξη της περιόδου μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο].

Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στην ποινική ευθύνη.
3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει:
 - α) κανόνες του ενωσιακού δικαίου που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις της ευθύνης στον τομέα των μεταφορών·
 - β) τυχόν δικαιώματα που μπορεί να έχουν οι ζημιωθέντες βάσει εθνικών κανόνων για την εφαρμογή της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ·
 - γ) τις απαλλαγές από την ευθύνη και τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που καθορίζονται στην [πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες] και
 - δ) τους εθνικούς κανόνες που καθορίζουν ποιος διάδικος φέρει το βάρος της απόδειξης, τον βαθμό βεβαιότητας που απαιτείται όσον αφορά το μέτρο

³⁹ EE C 369 της 17.12.2011, σ. 14.

απόδειξης ή τον τρόπο ορισμού της υπαιτιότητας, πέραν των προβλεπομένων στα άρθρα 3 και 4.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν εθνικούς κανόνες ευνοϊκότερους για τους ενάγοντες προκειμένου αυτοί να τεκμηριώνουν αστικές αξιώσεις για εξωσυμβατική ευθύνη λόγω ζημίας που προκλήθηκε από σύστημα TN, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω κανόνες συνάδουν με το ενωσιακό δίκαιο.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «σύστημα TN»: το σύστημα TN όπως ορίζεται στο [άρθρο 3 παράγραφος 1 της πράξης για την TN].
- 2) «σύστημα TN υψηλού κινδύνου»: το σύστημα TN που προβλέπεται στο [άρθρο 6 της πράξης για την TN].
- 3) «πάροχος»: ο πάροχος όπως ορίζεται στο [άρθρο 3 παράγραφος 2 της πράξης για την TN].
- 4) «χρήστης»: ο χρήστης όπως ορίζεται στο [άρθρο 3 παράγραφος 4 της πράξης για την TN].
- 5) «αξίωση αποζημίωσης»: αστική αξίωση αποζημίωσης για εξωσυμβατική υποκειμενική ευθύνη, λόγω ζημίας που προκλήθηκε από στοιχεία εξόδου ενός συστήματος TN ή από τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το εν λόγω σύστημα, εάν τα εν λόγω στοιχεία εξόδου θα έπρεπε να είχαν παραχθεί.
- 6) «ενάγων»: πρόσωπο που ασκεί αξίωση αποζημίωσης, το οποίο:
 - α) έχει υποστεί ζημία από στοιχεία εξόδου ενός συστήματος TN ή από τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το εν λόγω σύστημα, εάν τα εν λόγω στοιχεία εξόδου θα έπρεπε να είχαν παραχθεί.
 - β) έχει διαδεχθεί τον ζημιωθέντα ή έχει υποκατασταθεί στα δικαιώματά του βάσει νόμου ή σύμβασης· ή
 - γ) ενεργεί για λογαριασμό ενός ή περισσότερων ζημιωθέντων, σύμφωνα με το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο.
- 7) «δυνητικός ενάγων»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εξετάζει το ενδεχόμενο αλλά δεν έχει ακόμη ασκήσει αξίωση αποζημίωσης.
- 8) «εναγόμενος»: πρόσωπο κατά του οποίου ασκείται η αξίωση αποζημίωσης.
- 9) «καθήκον επιμέλειας»: απαιτούμενο πρότυπο συμπεριφοράς, που καθορίζεται βάσει του εθνικού ή του ενωσιακού δικαίου, προκειμένου να αποφεύγεται η πρόκληση

βλάβης στα έννομα συμφέροντα που αναγνωρίζονται σε επίπεδο εθνικού ή ενωσιακού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της ιδιοκτησίας και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Άρθρο 3

Αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων και μαχητό τεκμήριο μη συμμόρφωσης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια εξουσιοδοτούνται, κατόπιν αιτήματος είτε δυνητικού ενάγοντος ο οποίος προηγουμένως ζήτησε από πάροχο, πρόσωπο που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου δυνάμει του [άρθρου 24 ή του άρθρου 28 παράγραφος 1 της πράξης για την TN] ή χρήστη να αποκαλύψει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με συγκεκριμένο σύστημα TN υψηλού κινδύνου για το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει προκαλέσει ζημία, αλλά έλαβε αρνητική απάντηση, είτε ενάγοντος, να διατάξουν την αποκάλυψη αυτών των αποδεικτικών στοιχείων από τα εν λόγω πρόσωπα.

Προς στήριξη του εν λόγω αιτήματος, ο δυνητικός ενάγων πρέπει να παρουσιάσει επαρκή πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία για την πιθανολόγηση της αξίωσης αποζημίωσης.

2. Στο πλαίσιο αξίωσης αποζημίωσης, το εθνικό δικαστήριο διατάσσει την αποκάλυψη των αποδεικτικών στοιχείων από ένα εκ των προσώπων που απαριθμούνται στην παράγραφο 1, μόνον εφόσον ο ενάγων έχει καταβάλει κάθε αναλογική προσπάθεια συγκέντρωσης των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων από τον εναγόμενο.
3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια, κατόπιν αιτήματος του ενάγοντος, εξουσιοδοτούνται να διατάσσουν τη λήψη ειδικών μέτρων για τη διατήρηση των αποδεικτικών στοιχείων που προβλέπονται στην παράγραφο 1.
4. Τα εθνικά δικαστήρια περιορίζουν την αποκάλυψη των αποδεικτικών στοιχείων σε εκείνα που είναι αναγκαία και αναλογικά για τη στήριξη δυνητικής αξίωσης ή αξίωσης αποζημίωσης και τη διατήρηση σε εκείνα που είναι αναγκαία και αναλογικά για τη στήριξη της εν λόγω αξίωσης αποζημίωσης.

Προκειμένου να αποφασίσουν αν μια διαταγή αποκάλυψης ή διατήρησης αποδεικτικών στοιχείων είναι αναλογική, τα εθνικά δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τα έννομα συμφέροντα όλων των διαδίκων, συμπεριλαμβανομένων τρίτων ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως όσον αφορά την προστασία εμπορικών απορρήτων κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/943 και εμπιστευτικών πληροφοριών, όπως πληροφοριών που σχετίζονται με τη δημόσια ή την εθνική ασφάλεια.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν διατάσσεται η αποκάλυψη εμπορικού απορρήτου ή θεωρούμενου εμπορικού απορρήτου το οποίο το δικαστήριο χαρακτήρισε εμπιστευτικό κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/943, τα εθνικά δικαστήρια εξουσιοδοτούνται, κατόπιν δεόντως αιτιολογημένου αιτήματος διαδίκου ή με ίδια πρωτοβουλία, να λαμβάνουν ειδικά μέτρα αναγκαία για τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των αποδεικτικών

στοιχείων που χρησιμοποιούνται ή στα οποία γίνεται αναφορά στη δικαστική διαδικασία.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι το πρόσωπο το οποίο διατάσσεται να αποκαλύψει ή να διατηρήσει τα αποδεικτικά στοιχεία που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 έχει στη διάθεσή του κατάλληλα μέσα ένδικης προστασίας έναντι αυτών των διαταγών.

5. Όταν ο εναγόμενος δεν συμμορφώνεται με διαταγή εθνικού δικαστηρίου στο πλαίσιο αξίωσης αποζημίωσης να αποκαλύψει ή να διατηρήσει αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του δυνάμει των παραγράφων 1 ή 2, το εθνικό δικαστήριο συνάγει το τεκμήριο της μη συμμόρφωσης του εναγομένου με σχετικό καθήκον επιμέλειας, ιδίως στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 ή 3, στην απόδειξη της οποίας αποσκοπούσαν τα ζητούμενα αποδεικτικά στοιχεία για τους σκοπούς της σχετικής αξίωσης αποζημίωσης.

Ο εναγόμενος έχει το δικαίωμα να αντικρούσει το εν λόγω τεκμήριο.

Άρθρο 4

Μαχητό τεκμήριο αιτιώδους συνάφειας σε περίπτωση υπαιτιότητας

1. Υπό την επιφύλαξη των απαιτήσεων που ορίζονται στο παρόν άρθρο, τεκμαίρεται από τα εθνικά δικαστήρια, για τους σκοπούς της εφαρμογής των κανόνων περί ευθύνης σε αξίωση αποζημίωσης, η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της υπαιτιότητας του εναγομένου και των στοιχείων εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή της μη παραγωγής στοιχείων εξόδου από το σύστημα, όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - α) ο ενάγων έχει αποδείξει ή τεκμαίρεται από το δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 3 παράγραφος 5 υπαιτιότητα του εναγομένου ή προσώπου για τη συμπεριφορά του οποίου ευθύνεται ο εναγόμενος, η οποία συνίσταται σε μη συμμόρφωση με καθήκον επιμέλειας που καθορίζεται βάσει του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου και αποσκοπεί άμεσα στην προστασία έναντι της ζημίας που επήλθε·
 - β) μπορεί να θεωρηθεί ευλόγως πιθανό, βάσει των περιστάσεων της υπόθεσης, ότι η υπαιτιότητα έχει επηρεάσει τα στοιχεία εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή τη μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN·
 - γ) ο ενάγων έχει αποδείξει ότι τα στοιχεία εξόδου που παρήγαγε το σύστημα TN ή ότι η μη παραγωγή στοιχείων εξόδου από το σύστημα TN προκάλεσαν τη ζημία.
2. Σε περίπτωση αξίωσης αποζημίωσης κατά παρόχου συστήματος TN υψηλού κινδύνου που υπάγεται στις απαιτήσεις των κεφαλαίων 2 και 3 του τίτλου III της [πράξης για την TN] ή προσώπου που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου δυνάμει του [άρθρου 24 ή του άρθρου 28 παράγραφος 1 της πράξης για την TN], η προϋπόθεση της παραγράφου 1 στοιχείο α) πληρούται μόνον εάν ο καταγγέλλων έχει αποδείξει ότι ο πάροχος ή, κατά περίπτωση, το πρόσωπο που υπόκειται στις υποχρεώσεις του παρόχου, δεν συμμορφώθηκε με καμία από τις ακόλουθες απαιτήσεις που καθορίζονται στα εν λόγω κεφάλαια, αφού ληφθούν υπόψη τα μέτρα που ελήφθησαν και τα αποτελέσματα στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης

κινδύνου δυνάμει του [άρθρου 9 και του άρθρου 16 στοιχείο α) της πράξης για την TN]:

- α) το σύστημα TN αποτελεί σύστημα που χρησιμοποιεί τεχνικές που περιλαμβάνουν την εκπαίδευση μοντέλων με δεδομένα και το οποίο δεν αναπτύχθηκε βάσει συνόλων δεδομένων εκπαίδευσης, επικύρωσης και δοκιμής που πληρούν τα κριτήρια του [άρθρου 10 παράγραφοι 2 έως 4 της πράξης για την TN].
 - β) το σύστημα TN δεν σχεδιάστηκε ούτε αναπτύχθηκε κατά τρόπο που πληροί τις απαιτήσεις διαφάνειας οι οποίες καθορίζονται στο [άρθρο 13 της πράξης για την TN].
 - γ) το σύστημα TN δεν σχεδιάστηκε ούτε αναπτύχθηκε κατά τρόπο που επιτρέπει την αποτελεσματική επόπτευσή του από φυσικά πρόσωπα κατά τη διάρκεια της περιόδου χρήσης του συστήματος TN σύμφωνα με το [άρθρο 14 της πράξης για την TN].
 - δ) το σύστημα TN δεν σχεδιάστηκε ούτε αναπτύχθηκε κατά τρόπον ώστε να επιτυγχάνει, λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκόμενου σκοπού του, κατάλληλο επίπεδο ακρίβειας, στιβαρότητας και κυβερνοασφάλειας σύμφωνα με το [άρθρο 15 και το άρθρο 16 στοιχείο α) της πράξης για την TN]. ή
 - ε) δεν ελήφθησαν άμεσα τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα για τη συμμόρφωση του συστήματος TN με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στον [τίτλο III, κεφάλαιο 2 της πράξης για την TN] ή την απόσυρση ή ανάκλησή του, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το [άρθρο 16 στοιχείο ζ) και το άρθρο 21 της πράξης για την TN].
3. Σε περίπτωση αξίωσης αποζημίωσης που ασκείται κατά χρήστη συστήματος TN υψηλού κινδύνου που υπόκειται στις υποχρεώσεις των κεφαλαίων 2 και 3 του τίτλου III της [πράξης για την TN], η προϋπόθεση της παραγράφου 1 στοιχείο α) πληρούται όταν ο ενάγων αποδεικνύει ότι ο χρήστης:
- α) δεν συμμορφώθηκε με τις οικείες υποχρεώσεις χρήσης ή παρακολούθησης του συστήματος TN σύμφωνα με τις συνοδευτικές οδηγίες χρήσης ή, κατά περίπτωση, αναστολής ή διακοπής της χρήσης του σύμφωνα με το [άρθρο 29 της πράξης για την TN]. ή
 - β) εξέθεσε το σύστημα TN σε δεδομένα εισόδου υπό τον έλεγχό του τα οποία δεν είναι συναφή με τον επιδιωκόμενο σκοπό του συστήματος σύμφωνα με το [άρθρο 29 παράγραφος 3 της πράξης].
4. Στην περίπτωση αξίωσης αποζημίωσης που αφορά σύστημα TN υψηλού κινδύνου, τα εθνικά δικαστήρια δεν εφαρμόζουν το τεκμήριο της παραγράφου 1 όταν ο εναγόμενος αποδεικνύει ότι ο ενάγων έχει εύλογη πρόσβαση σε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και εμπειρογνώσια ώστε να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια που προβλέπεται στην παράγραφο 1.
5. Στην περίπτωση αξίωσης αποζημίωσης που αφορά σύστημα TN που δεν είναι σύστημα TN υψηλού κινδύνου, το τεκμήριο της παραγράφου 1 εφαρμόζεται μόνον όταν το εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδείξει ο ενάγων την αιτιώδη συνάφεια που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

6. Στην περίπτωση αξίωσης αποζημίωσης κατά εναγομένου ο οποίος χρησιμοποίησε το σύστημα TN στο πλαίσιο προσωπικής, μη επαγγελματικής δραστηριότητας, το τεκμήριο της παραγράφου 1 εφαρμόζεται μόνον αν ο εναγόμενος παρενέβη ουσιαστικά στους όρους λειτουργίας του συστήματος TN ή αν ο εναγόμενος κλήθηκε και ήταν σε θέση να καθορίσει τους όρους λειτουργίας του συστήματος TN και δεν το έπραξε.
7. Ο εναγόμενος έχει το δικαίωμα να αντικρούσει το τεκμήριο της παραγράφου 1.

Άρθρο 5

Αξιολόγηση και στοχευμένη επανεξέταση

1. Έως την [ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ πέντε έτη μετά τη λήξη της περιόδου μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο], η Επιτροπή επανεξετάζει την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, συνοδευόμενη, κατά περίπτωση, από πρόταση νομοθετικής πράξης.
2. Η έκθεση εξετάζει τα αποτελέσματα των άρθρων 3 και 4 στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων της παρούσας οδηγίας. Ειδικότερα, θα πρέπει να αξιολογεί την καταλληλότητα των κανόνων περί αντικειμενικής (μη πταισματικής) ευθύνης για αξιώσεις κατά φορέων εκμετάλλευσης ορισμένων συστημάτων TN, στον βαθμό που δεν καλύπτονται από άλλους ενωσιακούς κανόνες περί ευθύνης, καθώς και την ανάγκη ασφαλιστικής κάλυψης, και παράλληλα να λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες και τις επιπτώσεις στη διάθεση και την υιοθέτηση συστημάτων TN, ιδίως για τις MME.
3. Η Επιτροπή καταρτίζει πρόγραμμα παρακολούθησης για την εκπόνηση της έκθεσης δυνάμει των παραγράφων 1 και 2, καθορίζοντας τον τρόπο και τη χρονική συχνότητα συλλογής των δεδομένων και άλλων απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων. Το πρόγραμμα ορίζει συγκεκριμένα τη δράση που θα αναλάβουν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ως προς τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων και των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων. Για τους σκοπούς του εν λόγω προγράμματος, τα κράτη μέλη κοινοποιούν τα σχετικά δεδομένα και αποδεικτικά στοιχεία στην Επιτροπή έως [τις 31 Δεκεμβρίου του δεύτερου πλήρους έτους μετά τη λήξη της περιόδου μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο] και στο τέλος κάθε επόμενου έτους.

Άρθρο 6

Τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828

Στο παράρτημα I της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828⁴⁰ προστίθεται το ακόλουθο σημείο 67):

⁴⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/EK (ΕΕ L 409 της 4.12.2020, σ. 1).

«67) Οδηγία (ΕΕ) .../... του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της ..., για την προσαρμογή των κανόνων περί εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης στην τεχνητή νοημοσύνη (οδηγία περί ευθύνης για την ΤΝ) (ΕΕ L ... της ..., σ. ...).».

Άρθρο 7

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο έως την [δύο έτη από την έναρξη ισχύος της]. Ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, περιέχουν αναφορά στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εθνικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 8

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 9

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Η πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο πρόεδρος